

AVIFAUNA I HEMSEDAL KOMMUNE

Vegard Bang Fjeldheim

Innledning

Fugler utnytter de fleste habitater og spenner bredt i sine næringspreferanser, og har i så måte flere viktige økologiske funksjoner. I så måte er fugler gode biologiske indikatorer og fungere som et varslingsystem for miljøforandringer. Både globalt (for eksempel Goodenough & Hart (2013)) og nasjonalt (Kålås et al. 2014) har det blitt registrert til dels store avifaunistiske endringer den siste tiden. Trolig er tilsvarende endringer gjeldende også i Hemsedal, men per dags dato foreligger det ikke en fullstendig oversikt over Hemsedals avifauna basert på systematiske takseringer. Både Langfjæran & Rygh (1977) og Sollien (1982) gjennomførte takseringer av avifaunaen i Hemsedal i forbindelse med vassdragsreguleringer i 1977, 1979 og 1980, men kun i utvalgte områder. Resultatene til Sollien (1982) indikerte et relativt lite diversitets samfunn der få arter dominerer, men at resultatene av de ornitologiske verdiene i overveiende grad bygde på spurvefuglsamfunnet.

Både Lindal (1983) og Fjeldheim (1993) har gitt ut avifaunistiske rapporter for Hemsedal tidligere. Begge disse rapportene er basert på sammenfatninger av observasjoner og notater fra et fåtall personer, så vel som informasjon innhentet fra litteratur. Siden rapporten til Fjeldheim (1993) har teknologien utviklet seg mye, og det har blant annet kommet rapporteringssystemer hvor observasjonene er åpne for allmennheten. I denne rapporten er slike observasjoner inkludert, noe som gjør at den er basert på et langt større datagrunnlag enn hva både Lindal (1983) og Fjeldheim (1993) hadde anledning til.

Selv om Hemsedal blir et lite sted i den store sammenheng, kan avifaunistiske endringer over tid i kommunen ha svært verdifull betydning både nasjonalt og globalt. Dermed oppfordres det også for fremtiden at observasjoner rapporteres slik det er mulig å danne et så komplett bilde som mulig av Hemsedals avifauna.

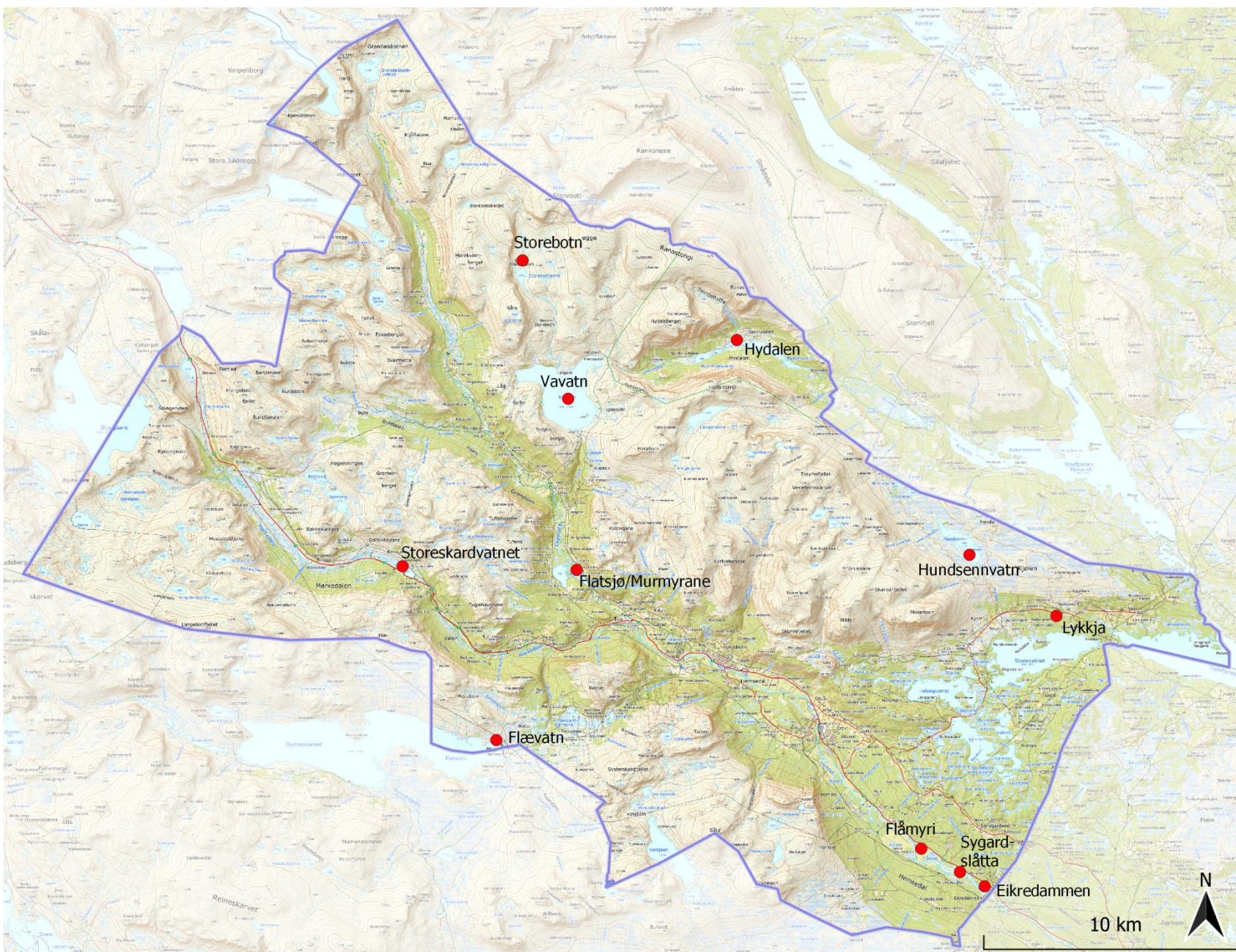
Til tross for at de tidligere fylkene Buskerud, Akershus og Østfold ble slått sammen til storfylket Viken 1.1.2020, benyttes de tidligere fylkesgrensene til Buskerud i denne rapporten.

Per 31.12.2019 er det i Hemsedal kommune registrert 190 arter hvorav 98 regnes som hekkende. To av artene er klassifisert som ikke-spontant forekommende.

Vegard Bang Fjeldheim
Hallingdal ringmerkingsgruppe

22.1.2020

Forsidebilde: Fjellvåk. I 2008 delte daværende miljø-og utviklingsminister Erik Solheim en kommuneart til hver kommune i Norge med en oppfordring om å gi arten ekstra oppmerksomhet. For Hemsedal ble kommunearten fjellvåk. Foto: Per Furuseth

Figur 1. Oversiktskart over Hemsedal kommune med utvalgte lokaliteter. Data: Kartverket

Områdebeskrivelse

Hemsedal befinner seg øst i Langfjella, og preges av mye fjellvegetasjon. Snaufjellet karakteriseres av sammenhengende vierkratt i den lavalpine regionen, mens den mellomalpine sonen består av et mer typisk rabb-snøleie-samfunn. Dette avlastes etter hvert av usammenhengende vegetasjon i den høyalpine sonen. Til tross for at kommunen preges av mye snaufjell, er det relativt få områder der vegetasjonen tilsvarende det man finner på et typisk høyfjellsplatå med gressdekt vegetasjon og tynt jordsmonn. Den nordboreale sonen preges av store områder med fjellbjørkeskog *Betula pubescens* spp. *tortuosa*, før vegetasjonen etter hvert avlastes av barskog med gran *Picea abies* og furu *Pinus sylvestris*. Spesielt områdene sørøst i kommunen preges av større, sammenhengende områder med furuskog. I barskogen øst i Hemsedal, inn mot Lykkja, er det også større innslag av myrer og flere småvatn (figur 1).

Klimaet i Hemsedal regnes som kontinentalt med kalde vintre og varme somre. Kommunen grenser riktignok mot Vestlandet, og påvirkes i større grad av et maritimt klima enn områdene lengre øst i Norge. Mildvær og enkelte regnskurer er for eksempel ikke uvanlig i Hemsedal om vinteren. I fremtiden er klimaet forventet til å bli både våtere og varmere, med kortere vintre og lengre vekstsesonger (Hanssen-Bauer et al. 2009). Dette vil påvirke fuglene på mange måter (for eksempel (Crick 2004)). Blant annet er det ved fuglestrasjonene på Lista og Jomfruland registrert at flere trekkfugler ankom landet opptil fire dager tidligere i 2018 sammenlignet med 1990, trolig som en respons på et varmere klima (López et al. 2019).

Lokaliteter

Selv om fugler i teorien kan dukke opp hvor som helst, har enkelte lokaliteter i Hemsedal vist seg som spesielt artsrike eller særegne. Av disse skiller Eikredammen seg ut, hvor ca. 120 av kommunens 190 arter er observert. Eikredammen ligger sørøst i kommunen (figur 1), og er i utgangspunktet kun en oppdemning av vassdraget Heimsila. Vannmagasinet tømmes jevnlig, og når vannstanden blir tilstrekkelig lav tilbakelegges store mudderflater. Dette utgjør et viktig rasteområde for fuglene, hovedsakelig under vårtrekket.

Kulturlandskapet rundt Heimsila fra Eikredammen og vestover til Hjelmen er også spennende sett med ornitologiske øyne (figur 1). I disse områdene smelter snøen relativt tidlig om våren, og flokker av trekkende spurvefugl samler seg ofte på de snøfrie områdene. Under vårflommen oversvømmes disse områdene også opptil flere ganger, noe som gjør områdene tidvis attraktive for gressender og vadefugler.

Figur 2. Utnytt av Storebotn. Foto: Vegard Bang Fjeldheim.

Flævatn og Vavatn er regulerte høyfjellsmagasiner som tappes i løpet av vinteren (figur 1). Når isen smelter om våren er vannstanden lav, og det tilbakelegges til dels store områder gunstige for vadefugler og spurvefugler. Både Flævatn og Vavatn ligger over 1100 moh., og er områder hvor arter som smålom, fiskemåke og ulike vadere ofte ligger på vent til forholdene lengre inn i fjellet blir mer gunstige.

Som tidligere nevnt har Hemsedal relativt få områder der vegetasjonen tilsvarer det man typisk finner på et høyfjellsplatå, slik som for eksempel Hardangervidda. Riktignok er det enkelte områder med en slik vegetasjon, hvor spesielt Storebotn skiller seg ut. Storebotn ligger på rundt 1400 moh. og preges av tynt jordsmonn med kort, gressdekt vegetasjon (figur 2). Typiske fjellararter som fjellerke, snøspurv, boltit og fjæreplytt er alle blitt registrert i Storebotn.

Metodikk

Artslisten og fuglenes forekomststatus er ikke basert på systematiske takseringer, men er i hovedsak en sammenfatning av observasjoner hentet fra artsobservasjoner.no, de tidligere artslistene til Lindal (1983) og Fjeldheim (1993) og annen litteratur. I tillegg også observasjoner fra sosiale medier inkludert, slik som gruppen ”Fugler i Buskerud” på Facebook. Dette mediet er ikke fullt så godt egnet til å søke tilbake i tid, og observasjoner hentet fra Facebook er kun de forfatteren tilfeldigvis har notert seg.

Fuglenes hekkestatus er vurdert av et fåtall personer med god kjennskap til Hemsedals avifauna da artsobservasjoner.no ikke er like godt egnet til dette formålet. Fugler har blitt definert som hekkende dersom det foreligger konkrete hekkefunn av reir, egg eller unger, eller om man finner fugler som åpenbart viser hekkeadferd (varslende, avledningsmanøvre eller lignende). Arter som opptrer i et betydelig antall i passende hekkebiotop i hekketiden regnes også som hekkende i denne rapporten. Arter opptrer mer fåtallig i passende hekkebiotoper i hekketiden er definert som antatt hekkende (tabell 1). Det er viktig å ta fuglenes biologi i betraktning når man leser fuglenes hekkestatus. For eksempel regnes både kongeørn og gråfluesnapper som fåtallig til mindre vanlige hekkefugler, selv om gråfluesnapperen er langt mer tallrik. Dette skyldes at kongeørna har langt større territorier enn hva gråfluesnapperen har, noe som begrenser antall par i kommunen. Likevel er ørneparene stabile og holder territoriene sine år etter år, noe som gjør at de gjør at de faller inn i hekkekategorien fåtallig til mindre vanlig.

De fleste observasjonene fra artsobservasjoner.no er ikke kvalitetssikret, og selv om denne rapporten antas å gi et godt bilde av den avifaunistiske statusen i Hemsedal, bør ikke rapporten brukes til å trekke konklusjoner vedrørende Hemsedals ornitologiske verdi. Enkelte arter vil også trolig underestimeres med en slik metodikk. Dette gjelder spesielt arter som opptrer fåtallig, arter som lever anonymt eller bortgjemt og arter kun opptrer under spesielle forhold. Nattsangere er et godt eksempel på en slik fuglegruppe ettersom de helst er aktive i de mørkeste timene av døgnet.

Tabell 1. Symbolbruk til fuglenes forekomststatus i Hemsedal. De sju øverste symbolene benyttes på hekkende fugler, mens de seks nederste symbolene benyttes på fugler som regnes som trekkende eller tilfeldige gjester.

H =	hekkefugl
H* =	Tidligere hekkefugl, men ingen hekkforsøk eller antatte hekkforsøk etter 2010
h* =	tidligere antatt hekkefugl, men ingen antatte hekkforsøk etter 2010
h =	antatt hekkefugl, men konkrete bevis mangler
x =	hekker sjeldent/uregelmessig
xx =	hekker fåtallig til mindre vanlig
xxx =	hekker vanlig til svært tallrik
T =	trekkende eller tilfeldig gjest
1 =	≥ 5 funn/observasjoner
2 =	5-10 funn/observasjon
3 =	11-20 funn/observasjoner
4 =	21-50 funn/observasjoner
5 =	< 50 funn/observasjoner

Artsliste

Artsrekkefølgen følger Norgeslisten til Norsk Sjeldenhetskomite for Fugl (NSKF; ref: <http://www.birdlife.no/organisasjonen/nskf/norgeslisten.php>) og er ajourført pr. 31.12.2019. Artsnavn markert i hakeparentes angir ikke-spontant forekommende arter.

Art		Status
Sangsvane	<i>Cygnus cygnus</i>	Hxx
Kortnebbgås	<i>Anser brachyrhyncus</i>	T2
Grågås	<i>Anser anser</i>	T3
Ringgås	<i>Branta bernicla</i>	T1
Hvitkinngås	<i>Branta leucopsis</i>	T1
Kanadagås	<i>Branta canadensis</i>	T3
[Moskusand]	<i>Cairina moschata domestica</i>	T1
Brunnakke	<i>Anas penelope</i>	T5
Snadderand	<i>Anas strepera</i>	T1
Krikkand	<i>Anas crecca</i>	Hxxx
Stokkand	<i>Anas platyrhynchos</i>	Hxxx
Stjertand	<i>Anas acuta</i>	H*/T3
Knekkand	<i>Anas querquedula</i>	T1
Skjeand	<i>Anas clypeata</i>	T1
Toppand	<i>Aythya fuligula</i>	Hxxx
Bergand	<i>Athya marila</i>	h*/T3
Havelle	<i>Clangula hyemalis</i>	T1
Svartand	<i>Melanitta nigra</i>	T3
Sjørre	<i>Melanitta fusca</i>	T3
Kvinand	<i>Bucephala clangula</i>	Hxxx
Siland	<i>Mergus serrator</i>	T3
Laksand	<i>Mergus merganser</i>	Hxxx
Jerpe	<i>Tetrastes bonasia</i>	Hxx
Lirype	<i>Lagopus lagopus</i>	Hxxx
Fjellrype	<i>Lagopus muta</i>	Hxxx
Orrfugl	<i>Tetrao tetrix</i>	Hxxx
Storfugl	<i>Tetrao urogallus</i>	Hxxx
Vaktel	<i>Coturnix coturnix</i>	T2

Smålom	<i>Gavia stellata</i>	T2
Storlom	<i>Gavia arctica</i>	Hxx
Dvergdykker	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	T1
Horndykker	<i>Podiceps auritus</i>	Hx
Storskarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>	T4
Gråhegre	<i>Ardea cinerea</i>	T5
Glente	<i>Milvus milvus</i>	T1
Havørn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	T3
[Munkegribb]	<i>Aegypius monachus</i>	T1
Sivhauk	<i>Circus aeruginosus</i>	T1
Myrhauk	<i>Circus cyaneus</i>	Hx
Hønehauk	<i>Accipiter gentilis</i>	Hxx
Spurvehauk	<i>Accipiter nisus</i>	Hxxx
Musvåk	<i>Buteo buteo</i>	T3
Fjellvåk	<i>Buteo lagopus</i>	Hxx
Kongeørn	<i>Aquila chrysaetos</i>	Hxx
Fiskeørn	<i>Pandion haliaetus</i>	T2
Tårnfalk	<i>Falco tinnuculus</i>	Hxxx
Dvergfalk	<i>Falco columbarius</i>	Hxxx
Jaktfalk	<i>Falco rusticolus</i>	Hxx
Vandrefalk	<i>Falco peregrinus</i>	Hxx
Åkerrikse	<i>Crex crex</i>	T1
Trane	<i>Grus grus</i>	Hxx
Tjeld	<i>Haematopus ostralegus</i>	T2
Dverglo	<i>Charadrius dubius</i>	T1
Sandlo	<i>Charadrius hiaticula</i>	h/T3
Boltit	<i>Eudromias morinellus</i>	Hxx
Heilo	<i>Pluvialis apricaria</i>	Hxxx
Vipe	<i>Vanellus vanellus</i>	Hxx
Temmincksnipe	<i>Calidris temminckii</i>	T1
Fjæreplytt	<i>Calidris maritima</i>	H*/T1
Myrsnipe	<i>Calidris alpina</i>	h/T1
Brushane	<i>Calidris pugnax</i>	T1

Enkeltbekkasin	<i>Gallinago gallinago</i>	Hxxx
Dobbeltbekkasin	<i>Gallinago media</i>	T1
Rugde	<i>Scolopax rusticola</i>	Hxxx
Svarthalespove	<i>Limosa limosa</i>	T1
Småspove	<i>Numenius phaeopus</i>	T1
Storspove	<i>Numenius arquata</i>	T2
Rødstilk	<i>Tringa totanus</i>	Hxxx
Gluttsnipe	<i>Tringa nebularia</i>	Hxxx
Skogsnipe	<i>Tringa ochropus</i>	Hxxx
Grønnstilk	<i>Tringa glareola</i>	Hxxx
Strandsnipe	<i>Actitis hypoleucos</i>	Hxxx
Svømmesnipe	<i>Phalaropus lobatus</i>	H*/T2
Hettemåke	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	H*/T4
Fiskemåke	<i>Larus canus</i>	H*/T5
Sildemåke	<i>Larus fuscus</i>	T1
Gråmåke	<i>Larus argentatus</i>	T2
Svartbak	<i>Larus marinus</i>	T1
Makrellterne	<i>Sterna hirundo</i>	T1
Rødnebbterne	<i>Sterna paradisaea</i>	H*/T1
Svartterne	<i>Chlidonias niger</i>	T1
Bydue	<i>Columba livia</i> var. <i>domestica</i>	T1
Ringdue	<i>Columba palumbus</i>	Hxxx
Tyrkerdue	<i>Streptopelia decaocto</i>	T1
Turteldue	<i>Streptopelia turtur</i>	T1
Gjøk	<i>Cuculus canorus</i>	Hxxx
Hubro	<i>Bubo bubo</i>	T1
Haukugle	<i>Surnia ulula</i>	Hxx
Spurveugle	<i>Glaucidium passerinum</i>	Hxx
Kattugle	<i>Strix aluco</i>	T3
Hornugle	<i>Asio otus</i>	Hxx
Jordugle	<i>Asio flammeus</i>	Hxx
Perleugle	<i>Ageolius funereus</i>	Hxxx
Tårnseiler	<i>Apus apus</i>	Hxxx

Hærfugl	<i>Upupa epops</i>	T1
Vendehals	<i>Jynx torquilla</i>	Hxx
Gråspett	<i>Picus canus</i>	Hxx
Grønnspekk	<i>Picus viridis</i>	Hxx
Svartspett	<i>Dryocopus martius</i>	Hxx
Flaggspett	<i>Dendrocopos major</i>	Hxxx
Dvergspett	<i>Dendrocopos minor</i>	Hxx
Tretåspett	<i>Picoides tridactylus</i>	h/T2
Dverglerke	<i>Calandrella brachydactyla</i>	T1
Sanglerke	<i>Alauda arvensis</i>	h*/T2
Fjellerke	<i>Eremophila alpestris</i>	T1
Sandsvale	<i>Riparia riparia</i>	Hxx
Låvesvale	<i>Hirundo rustica</i>	Hxxx
Taksvale	<i>Delichon urbicum</i>	Hxxx
Trepiplerke	<i>Anthus trivialis</i>	Hxxx
Heipiplerke	<i>Anthus pratensis</i>	Hxxx
Skjærpiplerke	<i>Anthus petrosus</i>	T2
Gulerle	<i>Motacilla flava</i>	Hxxx
Vintererle	<i>Motacilla cinerea</i>	Hxx
Linerle	<i>Motacilla alba</i>	Hxxx
Sidensvans	<i>Bombycilla garrulus</i>	T3
Fossefall	<i>Cinclus cinclus</i>	Hxxx
Gjerdessmet	<i>Troglodytes troglodytes</i>	Hxxx
Jernspurv	<i>Prunella modularis</i>	Hxxx
Rødstrupe	<i>Erithacus rubecula</i>	Hxxx
Blåstrupe	<i>Luscinia svecica</i>	Hxxx
Svartrødstjert	<i>Phoenicurus ochruros</i>	T1
Rødstjert	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Hxxx
Buskskvett	<i>Saxicola rubetra</i>	Hxxx
Svartstrupe	<i>Saxicola rubicola</i>	T1
Steinskvett	<i>Oenanthe oenanthe</i>	Hxxx
Ringtrost	<i>Turdus torquatus</i>	Hxxx
Svarttrost	<i>Turdus merula</i>	Hxxx

Gråtrost	<i>Turdus pilaris</i>	Hxxx
Måltrost	<i>Turdus philomelos</i>	Hxxx
Rødvingetrost	<i>Turdus iliacus</i>	Hxxx
Duetrost	<i>Turdus viscivorus</i>	h/T5
Myrsanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	T1
Gulsanger	<i>Hippolais icterina</i>	h/T3
Møller	<i>Sylvia curruca</i>	Hxx
Tornsanger	<i>Sylvia communis</i>	T1
Hagesanger	<i>Sylvia borin</i>	Hxx
Munk	<i>Sylvia atricapilla</i>	Hxx
Gulbrynsanger	<i>Phylloscopus inornatus</i>	T2
Bøksanger	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	h/T2
Gransanger	<i>Phylloscopus collybita</i>	h/T5
Løvsanger	<i>Phylloscopus trochilus</i>	Hxxx
Fuglekonge	<i>Regulus regulus</i>	Hxxx
Gråfluesnapper	<i>Muscicapa striata</i>	Hxx
Svarthvit fluesnapper	<i>Ficedula hypoleuca</i>	Hxxx
Stjertmeis	<i>Aegithalos caudatus</i>	h/T5
Granmeis	<i>Poecile montanus</i>	Hxxx
Toppmeis	<i>Lophophanes cristatus</i>	Hxx
Svartmeis	<i>Periparus ater</i>	Hxxx
Blåmeis	<i>Cyanistes caeruleus</i>	Hxxx
Kjøttmeis	<i>Parus major</i>	Hxxx
Spettmeis	<i>Sitta europaea</i>	Hxx
Trekryper	<i>Certhia familiaris</i>	Hxxx
Rødhalevarsler	<i>Lanius phoenicuroides</i>	T1
Tornskate	<i>Lanius collurio</i>	h/T1
Varsler	<i>Lanius excubiator</i>	h/T5
Nøtteskrike	<i>Garrulus glandarius</i>	Hxxx
Lavskrike	<i>Perisoreus infaustus</i>	Hxx
Skjære	<i>Pica pica</i>	Hxxx
Nøttekråke	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	T1
Kaie	<i>Corvus monedula</i>	T3

Kornkråke	<i>Corvus frugilegus</i>	T2
Kråke	<i>Corvus cornix</i>	Hxxx
Ravn	<i>Corvus corax</i>	Hxxx
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>	Hxx
Gråspurv	<i>Passer domesticus</i>	H*/T3
Pilfink	<i>Passer montanus</i>	Hxx
Bokfink	<i>Fringilla coelebs</i>	Hxxx
Bjørkefink	<i>Fringilla montifringilla</i>	Hxxx
Grønnfink	<i>Carduelis chloris</i>	Hxxx
Stillits	<i>Carduelis carduelis</i>	T3
Grønnsisik	<i>Spinus spinus</i>	Hxxx
Tornirisk	<i>Carduelis cannabina</i>	T1
Bergirisk	<i>Carduelis flavirostris</i>	h/T4
Gråsisik	<i>Acanthis flammea</i>	Hxxx
Brunsisik	<i>Acanthis cabaret</i>	h/T5
Polarsisik	<i>Acanthis hornemanni</i>	T2
Båndkorsnebb	<i>Loxia leucoptera</i>	T1
Grankorsnebb	<i>Loxia curvirostra</i>	Hxx
Furukorsnebb	<i>Loxia pytyopsittacus</i>	h/T1
Rosenfink	<i>Carpodacus erythrinus</i>	T2
Konglebit	<i>Pinicola enucleator</i>	T1
Dompap	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	Hxxx
Kjernebiter	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	T3
Lappspurv	<i>Calcarius lapponicus</i>	T2
Snøspurv	<i>Plectrophenax nivalis</i>	h/T3
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	Hxxx
Vierspurv	<i>Emberiza rustica</i>	T1
Dvergspurv	<i>Emberiza pusilla</i>	T1
Sivspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	Hxxx
Svarthodespurv	<i>Emberiza melanocephala</i>	T1

Totalt 190 observerte arter hvorav 98 regnes som hekkende. To arter er klassifisert som ikke-spontant forekommende.

Artsomtale

Sangsvane *Cygnus cygnus* (Hxx)

Sangsvanen har hatt en betydelig bestandsøkning i Norge de siste par tiårene (Shimmings & Øien 2015), ble første gang registrert som hekkefugl i Hemsedal 2012. Etter dette har det blitt gjort årlige hekketorsøk. Til tross for at det kun er ett par som er bekreftet hekkende, er det indikasjoner de siste årene at det kan være flere hekkepar innenfor kommunegrensene, hovedsakelig i området rundt Grytevatnet og Vannen. Sangsvanen overvintrer i Hemsedal, hovedsakelig i de isfrie områdene av Hemsila like vest for Eikredammen.

Sangsvane har nå etablert seg som hekkefugl i Hemsedal. Foto: Bent Fjeldheim

Kortnebbgås *Anser brachyrhyncus* (T2)

Sees helst om vårtrekket, typisk ultimo april. Til tross for relativt få funn er det antatt at arten trekker over Hemsedal årlig i større eller mindre flokker. For det meste er det trekkende fugl som observeres, men våren 2015 var det tre individer som oppholdt seg ved Nordre Fekene fra medio april til medio mai.

Grågås *Anser anser* (T3)

Observeres sporadisk, men ikke årlig. Funnene er hovedsakelig gjort under vårtrekket i april.

Ringgås *Branta bernicla* (T1)

To funn. Ett individ 30. mars 2019 rapportert som flygende mot vest ved Eikredammen, samt to individer stasjonære på Eikredammen 1-3. juni 2019. Disse to individene var av underarten *B.b. hrota* som hekker på Svalbard og Grønland.

Hvitkinngås *Branta leucopsis* (T1)

Tre funn. Åtte individer ble observert ved Fagersetvatnet 7. mai 2015, og 13 individer ble sett ved Eikredammen 24. april 2017. I tillegg ble ett individ sett ved Eikredammen 5. mai 2019.

Kanadagås *Branta canadensis* (T3)

Observeres årlig i et lite antall. Hovedsakelig er funnene gjort under vårtrekket langs vassdragene Heimsila eller Grøndøla.

[Moskusand] *Cairina moschata domestica* (T1)

Ett funn av to individer som ble observert ved Ulsåk 16-17. juni 2017. Moskusand er tamformen av knoppand *Cairina moschata*, og er en vanlig holdt pryddand i Norge. Funnet dreier seg om ender rømt fra fangenskap, og klassifiseres som ikke-spontant. Til forfatterens kjenskap er det ingen som holder moskusand i Hemsedal, så hvor endene kan komme fra er uvisst.

Brunnakke *Anas penelope* (T5)

Årlig trekkfugl, og observeres i hovedsak under vårtrekket fra primo april til primo juni eller under høsttrekket i oktober.

Snadderand *Anas strepera* (T1)

Ett funn av et par som ble observert ved Eikredammen 1.mai 2017. Arten sees årlig i Buskerud under vårtrekket (Stueflotten 2018), men sees mer sporadisk i de nordlige delene av fylket.

Krikkand *Anas crecca* (Hxxx)

Hekker i et bredt spekter av biotoper, men er alltid tilknyttet små tjern, elver eller vann (Svensson et al. 2010). Regnes som en vanlig hekkefugl i Hemsedal.

Stokkand *Anas platyrhynchos* (Hxxx)

Stokkand er den vanligste gressanda i Norge (Shimmings & Øien 2015), og er også den mest observerte gressanda i Hemsedal. Den er svært lite kresen til valg av reirplassering, og reiret legges gjerne et stykke fra elver eller vann (Svensson et al. 2010). Regnes som en vanlig hekkefugl i Hemsedal.

Stjertand *Anas acuta* (H*/T3)

Stjertanda reiret på bakken og som regel i nærheten av myrer og sumpdammer (Svensson et al. 2010). Det foreligger ett hekkefunn fra Attjern i 1994, men ellers forekommer arten sporadisk, men ikke årlig, i kommunen.

Knekkand *Anas querquedula* (T1)

Ett funn av én hann som ble observert både ved Eikredammen og Sygardslåtta 19.mai 2019.

Skjeand *Anas clypeata* (T1)

Tre funn. To hannfugler ble sett ved Eikredamen 29. april 2016, og et par ble sett ved Flåmyri 10. mai 2018. Et par ble også observert ved Eikredammen 24. april 2019. Arten observeres fåtallig, men regelmessig i Buskerud (Stueflotten 2018). I de nordlige delene av fylket opptrer arten mer uregelmessig.

Toppand *Aythya fuligula* (Hxxx)

Hekker i nærheten av vann eller elver, men er ellers lite kresen i valg av hekkeplass (Svensson et al. 2010). Regnes som en vanlig hekkefugl i Hemsedal.

Toppand rastende på Eikredammen under vårtrekket. Foto: Vegard Bang Fjeldheim.

Bergand *Aythya marila* (h*/T3)

Arten er antatt å ha hekket i Hemsedal tidligere (Sollien 1982), men i senere tid er det ingen indikasjoner på hekking da det kun foreligger sporadiske observasjon fra potensielle hekkelokalteter. Disse observasjonene er gjort under vårtrekket og har stort sett dreid seg om enkeltindivider eller par som har rastet én dag før de har reist videre. Arten opptrer regelmessig og tilnærmet årlig, hovedsakelig under vårtrekket primo mai til primo juni.

Havelle *Clangula hyemalis* (T1)

Ett funn av en ungfugl som ble observert i Heimsila 21. oktober 2004.

Svartand *Melanitta nigra* (T3)

Sees tilnærmet årlig under vårtrekket, hovedsakelig ultima april til medio mai. Majoriteten av funnene er fra Eikredammen, men også enkelte funn fra områdene inn mot Lykkja.

Sjørre *Melanitta fusca* (T3)

Arten observeres regelmessig, men ikke årlig, hovedsakelig medio mai til medio juni. Hovedtyngden av funnene er fra vannene øst i kommunen, hvor Vannen har peket seg ut som en god lokalitet.

Kvinand *Bucephala clangula* (Hxxx)

Hekker helst i nærhet av vann eller vassdrag (Svensson et al. 2010), men det er også påvist hekking et stykke fra slike habitater da den gjerne tar i bruk fugleholker. Regnes som en vanlig hekkefugl i Hemsedal. Enkelte kvinender overvintrer i kommunen, hovedsakelig i de isfrie områdene av Hemsila like vest for Eikredammen.

Siland *Mergus serrator* (T3)

Observeres årlig, helst under vårtrekket ultimo april til ultimo mai, selv om det også foreligger en del funn under høsttrekket ultimo september til medio oktober.

Laksand *Mergus merganser* (Hxxx)

Hekker i nærheten av vann eller rolige vassdrag med god tilgang på fisk (Svensson et al. 2010). Hekker i hulrom og tar gjerne i bruk fugleholker. Regnes som en vanlig hekkefugl i kommunen.

Jerpe *Tetrastes bonasia* (Hxx)

Hekker i tett blandingsbarskog, og er mer sjelden i løvskog (Svensson et al. 2010). Er ofte vanskelig å få øye på ettersom den tilbringer mye tid på bakken og flykter unna tidlig, gjerne løpende. Med sitt anonyme levesett er det vanskelig å estimere en bestandsstørrelse, men det antas at det er en fåtallig hekkefugl med en relativ stabil bestandsutvikling.

Lirype *Lagopus lagopus* (Hxxx)

Regnes som en vanlig hekkefugl i fjellbjørkeskogen. Til tross for store svinginger i lokale og regionale bestander, har arten hatt en betydelig bestandsnedgang i Norge de senere årene (Kålås et al. 2014), og er nå oppført som nært truet (NT) på rødlista (Henriksen & Hilmo 2015). Trolig har bestandsnedgangen i Hemsedal vært tilsvarende som ellers i Norge.

Lirype er nå klassifisert som nært truet (NT) på den norske rødlista for truede arter. Foto: Stian Sannes.

Fjellrype *lagopus muta* (Hxxx)

Regnes som en vanlig hekkefugl over tregrensa, men er ikke like tallrik som lirype. Til tross for store svinginger i lokale og regionale bestander har arten hatt en betydelig bestandsnedgang i Norge de senere årene (Kålås et al. 2014), og er nå oppført som nært truet (NT) på rødlista (Henriksen & Hilmo 2015). Trolig har bestandsnedgangen i Hemsedal vært tilsvarende som ellers i Norge.

Orrfugl *Tetrao tetrix* (Hxxx)

Standfugl som stort sett sees i hele kommunen under tregrensa, og regnes som en vanlig hekkefugl. Bestanden har trolig gått noe ned den senere tid i likhet med bestandsutviklingen ellers i Norge (Kålås et al. 2014),

Storfugl *Tetrao urogallus* (Hxxx)

Finnes hovedsakelig i barskogbeltet sørøst i kommunen. Regnes som en vanlig hekkefugl, selv om bestanden trolig har gått noe ned da det meldes om færre spillplasser om våren.

Vaktel *Coturnix coturnix* (T2)

Observeres sporadisk, men ikke årviss. Hoveddelen av observasjonene er gjort i juni. Vanskelig å få øye på, men høres stort sett i syngende fra slåttemark.

Smålom *Gavia stellata* (T2)

Sees uregelmessig, hovedsakelig medio mai til primo juni. Selv om den er observert ved Eikredammen, sees den stort sett ved Holdeskaret og Flævatn. Sollien (1982) antok at arten trolig hekket i Hemsedal, uten at det forelå konkrete bevis. Områdene i Holdeskaret besøkes ikke like hyppig som andre steder i kommunen, og trolig opptrer arten nærmest årlig i dette området da det grenser mot Ål hvor det er flere kjente hekkelokaliteter (Per Furuseth pers. medd.).

Storlom *Gavia arctica* (Hxx)

Hekker gjerne tett på fiskerike vann hvor reiret plasseres tett på vannkanten (Svensson et al. 2010), noe som gjør det utsatt for vårfloppen dersom denne kommer sent. Ankommer Hemsedal typisk ultimo april, og regnes som en mindre vanlig hekkefugl som hekker spredt i hele kommunen.

Storlom. Foto: Vegard Bang Fjeldheim.

Dvergdykker *Tachybaptus ruficollis* (T1)

To funn. Ett fra 26. oktober 2004 og ett fra 9-10. april 2019. Begge funnene er gjort ved Eikredammen.

Horndykker *Podiceps auritus* (Hx)

Opptrer regelmessig, som regel ultimo april til medio mai. De fleste funnene er fra Eikredammen og dreier seg om individer som ligger på vent til hekkelokalitetene blir isfrie. Ett hekkeforsøk ble registrert i 2015 (Storeskardvatnet, ca. 900 moh.), men reiret ble tatt av vårflommen. Hekkeforsøk har ikke blitt registrert etter dette. Hekkebestanden i Norge har gått kraftig tilbake, hovedsakelig som følge av en kraftig nedgang i Nord-Norge (Hanssen et al. 2017). I Sør-Norge har arten økt i antall og utbredelse (Øien et al. 2008) etter Hekkeatlasregistreringene i 1994. I Buskerud er hekkebestanden anslått til 4-6 par, og regnes som stabil. Samtlige av de hekkende parene i Buskerud er funnet i Hallindal (Breiehagen & Furuseth 2019).

Storskarv *Phalacrocorax carbo* (T4)

Sees uregelmessig, både under vårtrekket fra primo april til ultimo mai og under høsttrekket typisk primo august til ultimo oktober. Også ett vinterfunn av arten fra 1. desember 2018 ved Sygardslåtta. Antall observasjoner har økt de siste årene. Trolig har dette sammenheng med økningen av underarten mellomskarv *P. c. sinensis* i de sørøstlige delene av Norge (Lorentsen & Andersen 2018).

Gråhegre *Ardea cinerea* (T5)

Observeres regelmessig, og regnes som en årlig gjest. Sees typisk medio april til medio oktober, men det foreligger relativt få observasjoner i juni og juli.

Glente *Milvus milvus* (T1)

Ett funn hvor ett individ observert ved Søre Finset 30. april 2014.

Havørn *Haliaeetus albicilla* (T3)

Observeres regelmessig, og har siden 2012 blitt observert årlig. Kan opptre hele året, selv om det er flest funn om høsten i september og oktober.

[Munkegribb] *Aegypius monachus* (T1)

Den satellittmerkede munkegribben "Brinzola" var innom Hemsedal 9. september 2019 helt nord i kommunen hvor den krysset over Grøndalsbotn. Fuglen fløy deretter over til Sogn og Fjordane, før den senere på dagen kom tilbake til Hemsedal like sør for Raudbergsholtjerne

før den fortsatte sørover og inn i Ål kommune. Brinzola er drept opp to år i fangenskap før den ble sluppet fri (Steinar Stueflotten, pers. medd.), og regnes derfor som ikke-spontan forekommende. Riktignok har den tilbakelagt store avstander på egenhånd ettersom den ble sluppet nord i Spania.

Sivhauk *Circus aeruginosus* (T1)

To funn. Ett fra Flåmyri 16. mai 2010 og ett fra Hydalen 24. august 2014.

Myrhauk *Circus cyaneus* (Hx)

Regelmessig gjest, og regnes som en årlig gjest. I smågnagerår hekker arten spredt i fjellet på myrer med viervegetasjon, mens den kan være tilnærmet borte i år med lave smågnagerbestander.

Hønehauk *Accipiter gentilis* (Hxx)

Standfugl som foretrekker eldre grovstammet barskog (Svensson et al. 2010), og har hekket i de sørøstlige delene av Hemsedal. Et kjent revir var okkupert i flere år (Martin Lindal, pers. medd.), men dette ble forlatt på grunn av hogst i nærliggende områder. Store skogområder med potensielle hekkeplasser er likevel dårlig undersøkt, og arten regnes derfor som en fåtallig hekkefugl.

Spurvehauk *Accipiter nisus* (Hxxx)

Hekker i skog og finnes stort sett i hele kommunen under tregrensa. Regnes som en vanlig hekkefugl. Sees hele året, gjerne i nærheten av fôringsplasser om vinteren.

Musvåk *Bufo bufo* (T3)

Opptrer uregelmessig, flest funn på høsttrekket fra medio august til medio september. Relativt sjelden under vårtrekket hvor det foreligger kun to funn.

Fjellvåk *Bufo lagopus* (Hxx)

Hekker på fjellet og i bratte berg i skogsområder (Svensson et al. 2010). Ankommer typisk medio april. Antall hekkende par fluktuerer med smågnagerbestanden. I år med gode smågnagerforekomster er arten tallrik, mens den kan være tilnærmet fraværende i år med lite gnagere.

Kongeørn *Aquila chrysaetos* (Hxx)

Standfugl som hekker spredt i kommunen. Antall hekkende par overvåkes årlig, og hekkebestanden er stabil (Jelstad 2017).

Fiskeørn *Pandion haliaetus* (T2)

Observeres sporadisk, hovedsakelig under vårtrekket fra ultimo april til primo juni. Til tross for at arten hekker lengre sør i Hallingdal (Stueflotten et al. 2012) er det ingen indikasjoner på at det foreligger hekkforsøk i Hemsedal. Observasjonene i juni kan dreie seg om hekkende fugler, men ettersom arten kan jakte opptil 20 km fra reirplassen (Cramp et al. 1980), er det vanskelig å si noe om hvor de har tilhold.

Tårnfalk *Falco tinniculus* (Hxxx)

Forekommer i hele kommunen opp til bjørke- og vierregionen (Svensson et al. 2010). Hekker blant oppunder tak og oppsatte fugleholker/plattformer. Ikke like utpreget smånagerspesialist som enkelte andre rovfugler, men hekker mer tallrik i år med gode smånagerbestander. Ankommer Hemsedal typisk primo april og regnes som en vanlig hekkfugl.

Dvergfalk *Falco columbarius* (Hxxx)

Forekommer i hele kommunen opp til bjørke- og vierregionen (Svensson et al. 2010). Ankommer Hemsedal typisk primo april, og regnes som en vanlig hekkfugl.

Dvergfalk. Foto: Vegard Bang Fjeldheim.

Jaktfalk *Falco rusticolus* (Hxx)

Standfugl som hekker spredt i kommunen. Antall hekkende par overvåkes årlig, og hekkebestanden regnes som stabil (Furuseth & Furuseth 2016).

Vandrefalk *Falco peregrines* (Hxx)

Etter at vandrefalken tilnærmet forsvant på 1970-tallet, har nå bestanden tatt seg betraktelig opp igjen. Arten overvåkes og regnes som en årlig fåtallig hekkfugl i Hemsedal. I Buskerud regnes det med at antall hekkende par ligger i størrelsesorden 42-45 par (Gunnarsen 2019).

Åkerrikse *Crex crex* (T1)

To funn. Ett fra Flåmyri 15-22. juni 2017 og ett fra Lio 30. mai 2018. Individet fra 2017 spilte hele perioden i et potensielt hekkehabitat, men utenom en spillende hann var det ingen indikasjoner på hekking.

Trane *Grus grus* (Hxx)

Hekker i myrområder og finnes stort sett i hele kommunen under tregrensa. Ankommer typisk medio april og regnes som en mindre vanlig hekkefugl. Antall hekkende par i Hemsedal har vært økende i den senere tid, noe som samsvarer godt med hekkebestanden ellers i Norge (Shimmings & Øien 2015).

Antall hekkende tranepar i Hemsedal har økt den siste tiden. Foto: Bent Fjeldheim.

Tjeld *Haematopus ostralegus* (T2)

Sporadisk gjest, hovedsakelig under vårtrekket ultimo mars til ultimo mai. Samtlige av observasjonene er knyttet til vann eller elver og arten følger trolig vassdragene på trekk mellom øst og vest.

Dverglo *Charadrius dubius* (T1)

Ett funn av ett individ som ble observert ved Eikredammen 31. mai 2015.

Sandlo *Charadrius hiaticula* (h/T3)

I fjellet kan arten hekke langt fra vann, og gjerne på tørre fjellvidder med karrig vegetasjon og et tynt jordlag oppsplittet av nakent fjell og grus. Arten kan også forekomme i strandsonen ved regulerte vann (Moksnes 1994b). Ettersom det er gjort flere observasjoner av arten i passende hekkebiotop primo juni, antas det at arten kan hekke sporadisk i fjellområdene. Blant annet er det flere funn fra Flævatn og Vavatn. Arten sees tilnærmet årlig under vårtrekket ultimo mai til medio juni, og under høsttrekket medio september.

Boltit *Eudromias morinellus* (Hxx)

Hekker på fjellet, ofte på høytliggende platåer med kort vegetasjon (Svensson et al. 2010). Før 2015 ble arten kun sporadisk funnet hekkende blant annet ved Storebotn, Holstein og østsida av Skogshorn. I 2015 ble Storebotn besøkt i spilltiden. Da ble hele 13 individer hørt spillende, og flere kull ble sett i det samme området senere på sommeren. Området har blitt besøkt årlig etter dette, med gode forekomster av boltit. Det er antatt at boltiten ankommer Hemsedal typisk ultimo mai og regnes som en mindre vanlig hekkefugl i Hemsedal.

Boltit hann. Foto: Bent Fjeldheim.

Heilo *Pluvialis apricaria* (Hxxx)

Hekker i et bredt spekter av habitater på fjellet over skoggrensa, ofte i åpne heier i bjørke- og vierbeltet (Fiske 1994a). Arten ankommer Hemsedal typisk primo mai, og regnes som en vanlig hekkefugl i kommunen.

Vipe *Vanellus vanellus* (Hxx)

Var tidligere en tallrik hekkefugl i Hemsedal, men antall hekkende par har gått kraftig tilbake i likhet med resten av Norge (Shimmings & Øien 2015). Arten er knyttet til kulturlandskapet, og et mer intensivt jordbruk har bidratt til bestandsnedgangen (Heggøy & Øien 2014). Vipa ankommer Hemsedal typisk ultimo mars. Arten sees årlig i hekketida i passende hekkebiotop, noe som gjør at det antas at den fortsatt gjør årlige hekkeforsøk i kommunen.

Temmincksnipe *Calidris temminckii* (T1)

Er tidligere beskrevet som hekkefugl i Hemsedal (Lindal 1983; Fjeldheim 1993), men undersøkelser av eldre litteratur viser at dette ikke kan bekreftes. Den omtales derfor ikke med hekkestatus i denne rapporten. I dag er temmincksnipa en sjelden gjest som helst påtreffes under vårtrekket ultimo mai primo juni, og det foreligger kun to funn etter 2003. To individer ble sett 21-22. mai 2003, og opptil fire individer ble sett 25. mai – 1. juni 2015.

Fjæreplytt *Calidris maritima* (H*/T1)

På starten av 70-tallet hekket 4-5 par i området rundt Storebotn (Breiehagen 1976). Sollien (1982) rapporterte også om 2 individer i området rundt Hundsenntvatn i 1979. Utenom dette foreligger det ingen rapporterte observasjoner av arten i kommunen.

Myrsnipe *Calidris alpina* (h/T1)

Hekker på fjellet både i gressmyrer, torvmyrer og tørre lyngmarker (Fiske 1994b). Hemsedal har større områder med vegetasjon tilsvarende myrsnipas hekkehabitat på blant annet Hardangervidda, og det er derfor antatt at arten kan hekke i Hemsedal. Ellers foreligger det kun fire funn av arten i kommunen, hovedsakelig ved Eikredammen under vårtrekket ultimo mai eller primo juni. Trolig trekker arten rett til fjells når den ankommer om våren, og er trolig mer vanlig enn hva som fremkommer i denne rapporten.

Brushane *Calidris pugnax* (T1)

To funn. Ett fra Sygardslåtta 19. mai 2018 hvor tre hunnfargede individer observerte, samt ett funn fra det samme området hvor tid og dato ikke ble notert (Per Furuseth, pers. medd.).

Enkeltbekkasin *Gallinago gallinago* (Hxxx)

Hekker i sumpmark, fuktige enger og myrer i skoglandskapet (Svensson et al. 2010).

Ankommer Hemsedal primo april og regnes som en vanlig hekkefugl i kommunen opp til skoggrensa.

Næringssøkende enkeltbekkasin i mudderbankene ved Eikredammen. Foto: Vegard Bang Fjeldheim.

Dobbeltbekkasin *Gallinago media* (T1)

Tre funn. Ett fra Grøtehovda primo juni 1988, samt to funn fra Bulie henholdsvis 11-14. august 2011 og 4. august 2015.

Rugde *Scolopax rusticola* (Hxxx)

Hekker i skog med innslag av gressmark, helst med fuktig jord, skygge og en del beskyttende undervegetasjon (Svensson et al. 2010). Ankommer trolig ultimo mars eller primo april.

Regnes som en vanlig hekkefugl helt opp til skoggrensa, selv om tettheten av hekkende fugler er lavere i fjellbjørkeskogen.

Svarthalespove *Limosa limosa* (T1)

Ett funn av ett individ som ble observert ved Flåmyri 12-14. mai 2018. Trolig dreide det som om underarten *L. l. islandica* som er en fåtallig hekkefugl i Nord-Norge.

Småspove *Numenius phaeopus* (T1)

To funn. Ett individ ble sett i Lykkja 31. mai - 6. juni 2016, og ett individ ble observert fra Eikredammen 3. juni 2017.

Storspove *Numenius arquata* (T2)

Sees uregelmessig, og alle observasjonene er gjort under vårtrekket fra medio april til medio mai ved Eikredammen, Sygardslåtta og Flåmyri.

Rødstilk *Tringa totanus* (Hxxx)

Hekker på fuktige enger, sumpmark, på myrer og heier (Svensson et al. 2010). Ankommer primo mai og regnes som en vanlig hekkefugl i kommunen.

Gluttsnipe *Tringa nebularia* (Hxxx)

Hekker helst nært myrer og vassdrag i glissen, gammel, tørr furuskog (Svensson et al. 2010), men er i Hemsedal også funnet hekkende i bjørkeskog inntil vassdrag og kulturlandskap. Ankommer primo mai og regnes som en vanlig hekkefugl, hovedsakelig i de lavereliggende delene av kommunen.

Fargemerket gluttsnipe rastende ved Eikredammen. Dette individet ble ringmerket i Montrose, nordøst i Skottland. Foto: Vegard Bang Fjeldheim.

Skogsnipe *Tringa ochropus* (Hxxx)

Hekker i barskogen, aller helst i fuktig gran- eller furuskog med nærhet til små vann, myrer eller stilleflytende elver (Sæther 1994). Skogsnipa hekker i trær, og benytter gamle eller nye reir av andre trehekkende arter. Måltrostreir er beskrevet til å være av de mest benyttede (Sæther 1994). Det foreligger ingen kjente funn hekkefunn av arten i Hemsedal, men på bakgrunn av antall observasjoner i hekketiden i passende biotoper antas det at dette er en vanlig hekkefugl i kommunen. Ankommer typisk medio april.

Grønnstilk *Tringa glareola* (Hxxx)

Hekker på torvmyrer og sumpenger hovedsakelig i bjørke- og vierregionen (Sæther 1994). Det foreligger ingen kjente funn hekkefunn av arten i Hemsedal, men på bakgrunn av antall observasjoner i hekketiden i passende biotoper så antas det at dette er en vanlig hekkefugl i kommunen. Ankommer typisk medio mai.

Strandsnipe *Actitis hypoleucos* (Hxxx)

Hekker ved åpent vann i skog, gjerne med steinete eller grusete strender. Kan også finnes hekkende ved elver og bekker. I fjellet påtreffes den også hekkende i mer myrlendte strøk (Løfaldli 1994b). Ankommer typisk primo mai og regnes som en vanlig hekkefugl i kommunen.

Strandsnipe. Foto: Stian Sannes.

Svømmesnipe *Phalaropus lobatus* (H*/T2)

Ett hekkefunn fra Hundseenvatn sommeren 1983, men påtreffes ellers kun sporadisk, hovedsakelig i større vann. Ikke et klart mønster i tidspunktet arten påtreffes, og observasjonene er spredt utover sommeren fra primo mai til medio august.

Hettemåke *Chroicocephalus ridibundus* (H*/T4)

Tidligere gjorde arten sporadiske hekkeforsøk i kommunen. Blant annet hekket en koloni på 30-40 par ved Grøtehovda sommeren 1993, hvor flere par fikk flygedyktige unger. Ett par gjorde et hekkeforsøk på Murmyrene i 2011, men dette ble mislykket på grunn av vårflommen. Tidligere ble arten sett årlig i ulikt antall, helst på våren og gjerne under vårflommen. I den senere tid har arten blitt mer fåtallig, og det foreligger ingen funn av arten siden 2016.

Fiskemåke *Larus canus* (H*/T5)

Hekker ofte spredt i fjellet i nærhet av vann, gjerne på små øyer som ikke er lett tilgjengelige for predatoer (Svensson et al. 2010). Observeres i ulikt antall under vårtrekket fra medio april, og sporadisk gjennom hele sommeren. Fra og med primo august sees ofte ungfugler, men det er uvisst hvor disse kommer fra. Det er ingen kjente hekkeforsøk i Hemsedal i den senere tid.

Sildemåke *Larus fuscus* (T1)

To funn. To individer ble sett på Joleimsmyra 30. mai 2017, og ett individ ble sett overflygende ved Søre Finset 14. juni 2017.

Gråmåke *Larus argentatus* (T2)

Sees sporadisk, typisk fra medio april og utover våren. Samtlige observasjoner er fra Eikredammen eller ved kulturlandskapet tilknyttet Heimsil-vassdraget.

Svartbak *Larus marinus* (T1)

To funn. Ett funn av tre individer trekkende mot vest over Rusto 21. mars 2019, i tillegg til ett individ ved Sygardslåtta 5. mai 2019.

Makrellterne *Sterna hirundo* (T1)

To funn. Ett individ ved Hemsedal Skisenter 20. august 1999, samt sju individer ved Eikredammen 12. juni 2010.

Rødnebbterne *Sterna paradisaea* (H*/T1)

Det foreligger hekkefunn fra Hundsennvatn i 1993 og i 2000, men ellers er det relativt få observasjoner av arten i kommunen. Trolig var arten lagt mer vanlig frem til starten på 2000-tallet og er etter alt å dømme kraftig underrapportert. Riktignok regnes den som sjelden nå, med ingen kjente observasjoner de siste 10 årene.

Svartterne *Chlidonias niger* (T1)

Ett funn hvor ett individ ble observert ved Eikredammen 14. mai 2017.

Bydue *Columba livia* var. *domestica* (T1)

To funn. Ett fra Ulsåk 18. oktober 2019, og ett fra samme lokalitet 2. desember 2019.

Ringdue *Columba palumbus* (Hxxx)

Hekker i de fleste skogstyper hvor den bygger svært enkle reir gjerne tett inntil stammen (Svensson et al. 2010). Ofte kan eggene skimtes når reiret studeres nedenfra. Ankommer primo mars og regnes som en vanlig hekkefugl i kommunen.

Tyrkerdue *Streptopelia decaocto* (T1)

Tre funn. Ett fra Grøndalen sommeren 1973 hvor fire individer ble observert. Tre individer ble også sett i Hemsedal sentrum 15. mai 1992 og fire individer ble sett 2. mai 1995 på Tuv.

Turteldue *Streptopelia turtur* (T1)

To funn. Ett individ ble observert og senere funnet død i Grøndalen oktober 1965. I tillegg ble ett individ observert i Lio 18-20. oktober 1997.

Gjøk *Cuculus canorus* (Hxxx)

Tidligere var gjøken en tallrik hekkefugl i Hemsedal, men i den senere tid har gjøken blitt langt mindre vanlig. I Norge har bestanden av gjøk hatt en negativ utvikling siden 1990, med en nedgang på 25-50 % den siste tiårsperioden (Shimmings & Øien 2015). Hovedtyngden av hekkende gjøk finnes i fjellbjørkeskogen. Dette kan ha en sammenheng med heipiplerka og dens habitatpreferanser da den er gjøkens desidert viktigste vertsart (Moksnes 1994a).

Ankommer Hemsedal som regel medio mai, og til tross for tilbakegangen regnes den fortsatt som en vanlig hekkefugl kommunen.

Hubro *Bubo bubo* (T1)

Ett funn hvor ett individ ble observert ved Vavatn 5. oktober 1986.

Haukugle *Surnia ulula* (Hxx)

Hekker helst i fjellbjørkeskogen og ned til den øvre grensen av barskogen. Ønsker gjerne nærhet av myrer, enger eller hogstfelt (Svensson et al. 2010). Bruker trehull eller gamle kvistreir, men kan også benytte seg av fugleholker. Haukugla lever hovedsakelig av smågnagere, og i år med gode smågnagerbestander kan haukugla være svært tallrik i Hemsedal hele året, mens den gjerne er helt fraværende i år med lite gnagere.

Haukugla kan i år med gode smågnagerforekomster være svært tallrik i Hemsedal. Foto: Kristin Devor.

Spurveugle *Glaucidium passerinum* (Hxx)

Hekker i bar- eller blandingsskoger hvor reiret plasseres i trehull eller fugleholker (Svensson et al. 2010). Hovedsakelig standfugl. Lever av småfugl og smånagere. Ettersom spurveugla i mindre grad er avhengig av smånagere fluktuerer gjerne bestanden mindre enn hva som er tilfelle hos en del andre uglearter.

Kattugle *Strix aluco* (T3)

Observers sporadisk, hovedsakelig i vinterhalvåret fra september til mars.

Hornugle *Asio otus* (Hxx)

Hekker i skog, helst med tilknytning til åpent terreng slik som skogholt, plantefelter og kulturlandskap (Svensson et al. 2010). Lever hovedsakelig av smånagere. I år med gode bestander av smånagere kan hornugla opptre relativt tallrik, mens den gjerne er fraværende i år med lite smånagere. Det foreligger også ett vinterfunn av arten, fra Lio 6. februar 2017.

Jordugle *Asio flammeus* (Hxx)

Hekker på myrer, heier og brakkmark med busker, hovedsakelig i nærheten av fjellbjørkeskogen (Svensson et al. 2010). Lever hovedsakelig av smånagere, men tar også blant annet fugler. I år med gode bestander av smånagere kan hornugla opptre relativt tallrik, mens den gjerne er fraværende i år med lite smånagere.

Perleugle *Ageolius funereus* (Hxx)

Hekker helst i tett skog, men er ikke uvanlig i fjellbjørkeskogen. Ønsker helst enkelte åpne områder, slik som myrer eller hogstflater (Svensson et al. 2010). Reir i trehull eller fugleholker. Lever hovedsakelig av smånagere, men hann-fuglene er stor sett standfugler og klarer seg selv i år med lite smånagere. Riktignok er det få par som går til hekking dersom gnagerbestanden er lav, men er tilgangen på smånagere god er arten svært tallrik i Hemsedal. Regnes som den vanligste uglearten i kommunen.

Tårnseiler *Apus apus* (Hxxx)

Hekker helst i byer og tettsteder, og legger gjerne reiret i ventiler, under taksteiner eller spesialtilpassede fugleholker. Arten er sjelden i øde skogsområder, selv om den kan hekke i gamle hakkespetthull eller på klippevegger (Svensson et al. 2010). Ankommer ultimo mai og regnes som en vanlig hekkefugl i Hemsedal.

Hærfugl *Upupa epops* (T1)

To funn. Ett individ ble også sett i Lio 28. oktober 2003 og ett individ ble observert på Joleimsmyra ultimo august 2007.

Vendehals *Jynx torquilla* (Hxx)

Hekker i løv- og blandingsskog, og livnærer seg i stor grad av maur og insekter (Svensson et al. 2010). Hekker i trehull eller fugleholker. Ankommer typisk medio mai og regner som en mindre vanlig hekkefugl i Hemsedal. Arten har trolig hatt en negativ bestandsutvikling i Hemsedal de siste årene.

Gråspett *Picus canus* (Hxx)

Hekker både i løv-, furu-, og blandingsskog, og kan finnes helt opp mot tregrensa (Stenberg 1994b). Livnærer seg av maur og andre insekter (Stenberg 1994b). Hovedsakelig standfugl, og er en hyppig gjest på fôringsplassen om vinteren. Hekker spredt i hele kommunen under tregrensa, men er trolig mest tallrik i områdene med en betydelig andel osp.

Grønnspekk *Picus viridis* (Hxx)

Foretrekker løv- eller blandingsskog, hvor reiret hovedsakelig plasseres i eldre ospetrær (Stenberg 1994a). Lever for det meste av maur og maurpupper, og er dyktig til å grave etter dette på vinterstid (Stenberg 1994a). Det er antatt at noen få par hekker i kommunen.

Svartspett *Dryocopus martius* (Hxx)

Hekker i grovstammet skog, gjerne furu- eller blandingsskog (Svensson et al. 2010). Det er flere observasjoner fra fjellbjørkeskogen i Hemsedal, men etter alt og dømme dreier det seg om individer på streif. Livnærer seg på insekter, og verdsetter døende eller døde trær med treborende insekter (Bekken 1994b). Hekker trolig fåtallig i de sørøstlige delene av kommunen.

Flaggspekk *Dendrocopos major* (Hxxx)

Hekker i de fleste skogtyper, men ønsker en liten bestand av gran eller furu da frø fra bartre er viktig føde om vinteren. Reiret hakkes helst ut i ost eller andre løvtrær. Har en mer variert føde enn de andre spettene, og livnærer seg på insekter, frø og fugleegg og –unger (Svensson et al. 2010). Forekommer også enkelte ganger på fôringsbrettet om vinteren. Regnes som den mest tallrike spetten i Hemsedal.

Dvergspett *Dendrocopos minor* (Hxx)

Hekker hovedsakelig i løvskog, men finnes også i fjellbjørkeskogen. Ønsker god tilgang på døende eller døde trær som sikrer god forekomst av insekter hele året (Bekken 1994a).

Hekker spredt i kommunen, men er trolig fåtallig i de store, sammenhengende barskogbeltene.

Arten var relativt vanlig i Hemsedal tidligere, men antall observasjoner har avtatt den senere tid og bestanden har trolig gått noe.

Tretåspett *Picoides tridactylus* (h/T2)

Hekker i bar- og blandingsskog, helst med innslag av døde eller døende grantrær for god tilgang på insekter hele året (Svensson et al. 2010). Sees sporadisk, men er svært anonym og er lett å overse. Trolig er arten mer tallrik enn det funnmassen på artsobservasjoner.no tilsier. Enkelte funn er gjort i passende hekkehabitat i hekketida, og av den grunn antas det at arten hekker fåtallig i kommunen.

Dverglerke *Calandrella brachydactyla* (T1)

Ett funn hvor ett individ ble observert ved Langeset 27-28. april 2007.

Sanglerke *Alauda arvensis* (h*/T2)

Sanglerka hekker i åpent terreng, og er gjerne tilknyttet kulturlandskap med kort vegetasjon slik som åker, eng og beitemark (Svensson et al. 2010). Ankommer tidlig og kan være på plass primo mars. Tidligere observasjoner tyder på at arten trolig hekket i kommunen, blant annet i Grøndalen, men den har trolig ikke gjort hekkeforsøk de siste årene. Bestanden har i den senere tid gått kraftig tilbake i Norge (Shimmings & Øien 2015) og artens sees nå kun sporadisk i Hemsedal, hovedsakelig under vårtrekket primo mars til primo mai.

Fjellerke *Eremophila alpestris* (T1)

To funn. Ett individ observert i Storebotn medio juni 1976, i tillegg ble ett individ observert i Lio 3. april 2003.

Tretåspett. Foto: Kristin Devor.

Sandsvale *Riparia riparia* (Hxx)

Hekker i loddrette, sandrike skrenter slik som grustak og elvebredder (Svensson et al. 2010). Ankommer primo mai. Tidligere var det flere kjente kolonier, men per dags dato er det kun én kjent koloni som fortsatt er aktiv. I 2019 ble det registrert 10-15 par i denne kolonien.

Typisk sandsvaleykoloni, og Hemsedals eneste kjente koloni som fortsatt er aktiv. Foto: Bent Fjeldheim.

Låvesvale *Hirundo rustica* (Hxxx)

Hekker stort sett i tilknytning til kulturlandskapet og husdyrhold, hvor reiret plasseres inne i fjør, låver, uthus og lignende (Ålbu 1994). Ankommer primo mai og regnes som en vanlig hekkefugl i Hemsedal.

Taksvale *Delichon urbicum* (Hxxx)

Hekker i nærheten av åpent terreng, ofte i forbindelse med kulturlandskap og husdyrhold selv om den også kan finnes i fjellvegger i ubebodde områder (Svensson et al. 2010). Ankommer primo mai og regnes som en vanlig hekkefugl.

Trepplerke *Anthus trivialis* (Hxxx)

Hekker i de fleste typer skog, selv om den unngår de tetteste skogbestandene (Svensson et al. 2010). Ankommer Hemsedal primo mai og regnes som en tallrik hekkefugl.

Heipiplerke *Anthus pratensis* (Hxxx)

Hekker i de fleste typer for åpent terreng. Er svært tallrik på fjellheiene, men finnes også på gressenger, ved beitemark og hogstflater (Svensson et al. 2010). Ankommer medio april og regnes som en svært tallrik hekkefugl i kommunen.

Skjærpiplerke *Anthus petrosus* (T2)

Observeres sporadisk, hovedsakelig under vårtrekket ultimo mars til medio april. De fleste observasjonene er gjort ved Eikredammen og Sygardslåtta.

Gulerle *Motacilla flava* (Hxxx)

Underarten såerle *M. f. thunbergi* hekker i Hemsedal, og trives godt i åpne områder som myrer og på stølsvoller i fjellbjørkeskogen (Paulsen 1994). Den ankommer Hemsedal medio mai og regnes som en vanlig hekkefugl. Det foreligger ett funn av underarten sørlig guerle *M. f. flava* fra Eikreslåttane 1. mai 2017. Dette er en sjelden underart i Buskerud med kun 6 funn totalt. Funnet er også det eneste denne underarten i de nordlige delene av Buskerud (Stueflotten 2018).

Gulerle av underarten som hekker i Hemsedal. Foto: Vegard Bang Fjeldheim.

Vintererle *Motacilla cinerea* (Hxx)

Hekker for det meste spredt ved små, strie og grunne vassdrag, ofte med en god del eksponerte steiner (Svensson et al. 2010). Ankommer som regel primo april og regnes som en mindre vanlig hekkefugl i kommunen.

Linerle *Motacilla alba* (Hxxx)

Hekker i svært forskjellige biotoper, men ofte tett på kulturlandskapet og gjerne i nærheten av folk og vann (Svensson et al. 2010). Ankommer typisk ultimo mars og regnes som en svært tallrik hekkefugl i Hemsedal. Det foreligger også tre funn av underarten svartryggerle *M. a. yarrellii*. Ett individ ble sett ved Sygardslåtta 15-16. april 2017, ett individ fra Søre Fekene 28. mars 2019 og ett individ ved Sygardslåtta 11. april 2019. Svartryggerle er en relativt sjelden underart i Buskerud, men sees nå tilnærmet årlig i fylket (Stueflotten 2019).

I 2018 ble Hallingdal ringmerkingsgruppe med på et nasjonalt fargemerkingssprosjekt av linerler hvor de i tillegg til en stålring også monteres en gul fargeringsring med tre svarte tall/bokstaver. Per 31. desember 2019 foreligger det ingen kontroller av fugler utenfor Hemsedal, men ett individ merket i Hydalen 2018 ble kontrollert på Sygardslåtta under vårtrekket i 2019. I tillegg ble en hann kontrollert på Sygardslåtta 11. april 2017. Denne var ringmerket 13. juli 2014 ved Grimstadvatnet i Hareid kommune, Møre og Romsdal.

Fargemerket linerle. Fra og med 2018 ringmerkede linerler også påsatt en gul fargeringsring med tre svarte tegn. Koden leses ovenfra og ned, og dette individet bærer koden "S3M". Foto: Vegard Bang Fjeldheim.

Sidensvans *Bombycilla garrulus* (T3)

Observeres tilnærmet årlig i vinterhalvåret, og ankommer typisk medio oktober. Kan da holde seg i kommunen til primo mai. Invasjonspreget art hvor den enkelte år sees i store flokker på over 200 individer, mens det andre år kun sees små flokker på 5-10 individer. Hovedføden vinterstid er blant annet rognebær, og i år med mye rognebær øker sannsynligheten for å observere sidensvans.

Fossefall *Cinclus cinclus* (Hxxx)

Hekker i strie, grunne vassdrag, aller helst i nærhet av fosser eller stryk. Kan også hekke relativt høyt til fjells (Svensson et al. 2010). Sees hele året. Under vinterkvartalet overvintrer mange i åpne råk i Heimsila eller andre vassdrag. Regnes som en vanlig hekkefugl.

Gjerdsmett *Troglodytes troglodytes* (Hxxx)

Hekker i skog hvor marksjiktet er tett med kvist og kvast. Kan også forekomme i steinrøyser eller i hager med hekk, men foretrekker nærhet til fuktige områder (Svensson et al. 2010). Til tross for flere vinterfunn regnes den som en trekkfugl. Ankommer typisk primo april, og er en vanlig hekkefugl i Hemsedal.

Jernspurv *Prunella modularis* (Hxxx)

Hekker i de fleste skogstyper, selv om den foretrekker en tett bestand av yngre grantrær eller einerbusker (Svensson et al. 2010). Forekommer i hele kommunen opp til vierregionen. Ankommer primo april og regnes som en svært tallrik hekkefugl i Hemsedal.

Rødstrupe *Erithacus rubecula* (Hxxx)

Skogsfugl som foretrekker blandingsskog og fuktige barskogsområder (Mehlum 1994). Sees i hele kommunen, selv om den blir mindre vanlig i de øvre delene av fjellbjørkeskogen. Ankommer typisk medio mars og regnes som en svært tallrik hekkefugl.

Blåstrupe *Luscinia svecica* (Hxxx)

Hekker i viermark og i fjellbjørkeskogen, hovedsakelig i fuktige områder (Svensson et al. 2010). Sees i hele kommunen, men er mer sjeldent i de store, sammenhengende barskogbeltene. Ankommer Hemsedal typisk medio mai. Selv om den fortsatt regnes som er en vanlig hekkefugl i Hemsedal, har trolig bestanden gått ned i likhet med nedgang som er observert over hele Fennoskandia (Lehikoinen et al. 2019).

Svartrødstjert *Phoenicurus ochruros* (T1)

Fire funn i kommunen. Ett individ fra Lio 16. april 2013, ett individ fra Eikredammen 5. april 2015, ett individ fra Hemsedal skisenter 7.juni 2016 og ett individ fra Lio 18. august 2018.

Rødstjert *Phoenicurus phoenicurus* (Hxxx)

Hekker i de fleste skogstyper (Svensson et al. 2010). Observeres spredt i hele kommunen under tregrensa, og tar gjerne i bruk oppsatte fugleholker. Ankommer typisk primo mai og regnes som en vanlig hekkefugl.

Buskskvett *Saxicola rubetra* (Hxxx)

Hekker i åpne landskap opp til fjellbjørkeskogen. Trives best i fuktige områder med busker og høy urtevegetasjon (Svensson et al. 2010). Ankommer typisk medio mai og regnes som en vanlig hekkefugl.

Svartstrupe *Saxicola rubicola* (T1)

Ett funn. Ett individ ble observert ved Sygardslåtta 25. mars 2017.

Steinskvett *Oenanthe oenanthe* (Hxxx)

Hekker i åpent, steinete terreng med gressdekt vegetasjon (Svensson et al. 2010), og er i Hemsedal mest vanlig på fjellheiene over tregrensa. Ankommer typisk ultimo april og regnes som en vanlig hekkefugl.

Ringtrost *Turdus torquatus***(Hxxx)**

Hekker hovedsakelig i raviner eller bratte, blokkrike skrenter i fjellbjørkeskogen og på snaufjellet (Svensson et al. 2010). Ankommer typisk primo april og regnes som en vanlig hekkefugl.

Svarttrost *Turdus merula* (Hxxx)

Hekker i de fleste typer skog og i einermark (Svensson et al. 2010). Ankommer typisk ultimo mars eller primo april, og regnes som en svært tallrik hekkefugl.

Ringtrost hann. Foto: Per Furuseth

Gråtrost *Turdus pilaris* (Hxxx)

Hekker i de fleste typer skog, så vel som i høyvokst vierkjerr (Svensson et al. 2010). Ankommer typisk primo april, og regnes som en svært tallrik hekkefugl.

Måltrost *Turdus philomelos* (Hxxx)

Hekker i de fleste skogstyper opp til og med fjellbjørkeskogen (Svensson et al. 2010). Ankommer typisk primo april, og regnes som en svært tallrik hekkefugl.

Rødvingetrost *Turdus iliacus* (Hxxx)

Hekker i de fleste typer skog, så vel som i viersonen på fjellet og i gjenvoksende kulturmark (Svensson et al. 2010). Ankommer typisk primo april, og regnes som en svært tallrik hekkefugl.

Duetrost *Turdus viscivorus* (h/T5)

Hekker i åpent skogsterreng, i furuskog med nærhet til åkre eller små hogstflater (Svensson et al. 2010). Sees hyppig i hekketiden i passende hekkehabitat, og det antas derfor at den hekker i Hemsedal. Ankommer typisk ultimo mars eller primo april,

Myrsanger *Acrocephalus palustris* (T1)

Ett funn hvor ett individ ble hørt syngende ved Eikredammen 28. juni 2010.

Gulsanger *Hippolais icterina* (h/T3)

Gulsangeren foretrekker tett eikeskog eller bjørke- og furuskogholt i kulturmark. Kan også hekke i frodige hager (Svensson et al. 2010). Flere individer fanges og ringmerkes årlig i Hemsedal, og ut fra antall syngende hanner i hekketida i passende hekkehabitat antas det at arten er en fåtallig hekkefugl i kommunen.

Møller *Sylvia curruca* (Hxx)

Hekker i åpent skogsterreng med lysninger og busker, men kan også hekke i hager, på kirkegårder eller i furuholt i åpent kulturlandskap (Svensson et al. 2010). Ankommer medio mai og regnes som en mindre vanlig hekkefugl.

Tornsanger *Sylvia communis* (T1)

To funn. Ett individ ble ringmerket på Søre Finset 29. august 1987, og ett individ ble observert ved Skogstad i Hemsedal sentrum 16. juni 1991.

Hagesanger *Sylvia borin* (Hxx)

Hekker i skog med lysninger og i skogholt med rik undervegetasjon (Svensson et al. 2010). Ankommer typisk ultimo mai og regnes som en mindre vanlig hekkefugl.

Munk *Sylvia atricapilla* (Hxx)

Mølleren hekker i fuktig og skyggerik skog med tett undervegetasjon (Svensson et al. 2010). Ankommer typisk primo mai og regnes som en mindre vanlig hekkefugl.

Gulbrynsanger *Phylloscopus inornatus* (T2)

Det foreligger fem funn fra Hemsedal, alle ultimo september-primus oktober. Samtlige av funnene er gjort ved ringmerking, tre ved Søre Finset og to i Hydalen. Gulbrynsanger er en sibirsk hekkefugl som ikke er påvist hekkende i Norge, men hekkeområdene har ekspandert vest for Ural de siste tiårene (Myklebust 2013). Det er også antatt at en del av denne bestanden har et regulært trekk langs de vestlige delene av Europa (Myklebust 2013), noe som trolig også forklarer den økte funnmassen i Hemsedal etter 2015. Hemsedal står også for fem av de totalt ni funnene som er gjort i Buskerud, og er den eneste kommunen i Buskerud hvor to individer er observert samtidig (Stueflotten 2019).

Gulbrynsangere ringmerket på Søre Finset. Foto: Vegard Bang Fjeldheim.

Bøksanger *Phylloscopus sibilatrix* (h/T2)

Hekker i høystammet skog med mye lys, hovedsakelig løvskog uten for mye undervegetasjon. Trives best i rike lavlandsskoger som bjørke- og edelløvskog, men finnes også i blandet løv- og barskog og subalpin bjørkeskog (Hogstad 1994). Observeres sporadisk i Hemsedal, men på bakgrunn av funn av syngende hanner i hekketida i passende hekkehabitat antas det at den i enkelte år gjør hekkforsøk i kommunen.

Gransanger *Phylloscopus collybita* (h/T5)

Hekker hovedsakelig i granskog med innslag av løvtrær, selv om den også kan finnes i ren løvskog (Svensson et al. 2010). Ble tidligere helst observert under høst- og vårtrekket, men har i den senere tid blitt hyppigere sett gjennom hele sommeren. Tatt i betraktning at den norske bestanden har økt de siste årene (Shimmings & Øien 2015), antas det at gransangeren også nå er en mindre vanlig hekkefugl i Hemsedal.

Løvsanger *Phylloscopus trochilus* (Hxxx)

Hekker mer eller mindre hvor som helst der det er vokser busker eller trær, selv om reiret plasseres bakken (Svensson et al. 2010). Bestanden i Norge har gått noe ned (Kålås et al. 2014), men den regnes fortsatt Norges mest tallrike hekkefugl (Shimmings & Øien 2015). Det er også den mest tallrike hekkefuglen i Hemsedal.

Fuglekonge *Regulus regulus* (Hxxx)

Hekker i tett barskog eller blandingsskog med innslag av eldre grantrær (Svensson et al. 2010). Trekker hovedsakelig ut av Hemsedal om vinteren, men i milde vintre kan også svært mange overvintrer. Regnes som en vanlig hekkefugl i Hemsedal.

Gråfluesnapper *Muscicapa striata* (Hxx)

Hekker hovedsakelig i åpne, lyse skoger, særlig i skogkanter. Trives godt i både løv-, blandings- og furuskog (Lifjeld 1994). Ankommer typisk ultimo mai og regnes som en mindre vanlig hekkefugl i Hemsedal.

Svarthvit fluesnapper *Ficedula hypoleuca* (Hxxx)

Hekker i åpen blandings- og løvskog, mer sjelden i tett granskog (Svensson et al. 2010). Er heller ikke uvanlig i hager ettersom det er en svært vanlig art å få i fugleholker. Ankommer Hemsedal typisk ultimo april eller primo mai, og regnes som en svært tallrik hekkefugl.

Stjertmeis *Aegithalos caudatus* (h/T5)

Hekker hovedsakelig i løvskog, men kan også finnes i blandingsskog. Foretrekker fuktige områder med rik undervegetasjon og tilgang på døde eller døende trær (Svensson et al. 2010). Ikke påvist hekkende i Hemsedal, men ut fra antall observasjoner og tilgang på egnede hekkebiotoper er det antatt at arten hekker i kommunen.

Granmeis *Pecile montanus* (Hxxx)

Hekker både i barskog og i fjellbjørkeskogen (Svensson et al. 2010). Standfugl som sees hele året, gjerne på fôringsbrettet om vinteren. Regnes som en svært tallrik hekkefugl i Hemsedal.

Toppmeis *Lophophanes cristatus* (Hxx)

Hekker i barskog, fortrinnsvis i furuskog eller eldre mose- og lavrik granskog (Svensson et al. 2010). Standfugl som kan sees hele året, og i passende biotoper oppsøker den gjerne fôringsbrett. I Hemsedal er dette hovedsakelig barskogene sørøst i kommunen. Regnes som en mindre vanlig hekkefugl i Hemsedal.

Svartmeis *Pariparus ater* (Hxxx)

Hekker hovedsakelig i barskog, ofte med innslag av høyvokste grantrær (Svensson et al. 2010). Standfugl som sees hele året, om vinteren gjerne på fôringsbrettet. Hekker i hulrom, og kan benytte seg av fugleholker. Regnes som en vanlig hekkefugl i Hemsedal.

Blåmeis *Cyanistes caeruleus* (Hxxx)

Hekker i skogsterreng, hovedsakelig i løv- eller blandingsskog (Svensson et al. 2010). For det meste standfugl som kan sees hele året, og gjerne ved fôringsbrettet om vinteren. Hekker i hulrom, og er en hyppig gjest i fugleholker. Regnes som en vanlig hekkefugl i Hemsedal.

Kjøttmeis *Parus major* (Hxxx)

Hekker i all slags skog, og hekker gjerne tett på mennesker. For det meste standfugl som kan sees hele året, og gjerne ved fôringsbrettet om vinteren. Hekker i hulrom, og er en hyppig gjest i fugleholker. Regnes som en svært tallrik hekkefugl i Hemsedal.

Kjøttmeis. Foto: Kristin Devor.

Spettmeis *Sitta europaea* (Hxx)

Hekker i løv- eller blandingsskog (Svensson et al. 2010). Standfugl som sees hele året, gjerne ved fôringsbrettet om vinteren. Hekker i hulrom og kan benytte seg av fugleholker. Var tidligere relativ sjelden i Hemsedal, men forekomsten har økt de senere årene og arten regnes nå som en mindre vanlig hekkefugl.

Trekryper *Certhia familiaris* (Hxxx)

Hekker i skog, ofte med innslag av bartrær. Foretrekker skygge og tette skogspartier. (Svensson et al. 2010). Hovedsakelig standfugl, og sees gjerne i meiseflokker om vinteren. Regnes som en vanlig hekkefugl.

Rødhalevarsler *Lanius phoenicuroides* (T1)

Ett funn hvor ett individ ble observert ved Sygardslåtta 20-21. september 2003.

Rødhalevarsler er en svært sjelden gjest i Hemsedal. Foto: Stian Sannes.

Tornskate *Lanius collurio* (h/T1)

To funn. Ett individ ble observert i Hydalen 13. juni 2010, og to individer ble sett ved Storeskardvatnet 29. mai 2019. Begge disse observasjonene ble gjort i egnet hekkehabitat, som gjerne er i tilknytning til åpent kulturlandskap, hogstflater eller einermark (Svensson et al. 2010). På bakgrunn av dette er det antatt at arten i enkelte år gjør hekkforsøk i kommunen.

Varsler *Lanius excubiator* (h/T5)

Observeres i mindre antall hele året. Arten er ikke så kravstor til biotopvalg, men virker til å foretrekke fjellbjørkeskog, glissen myrfuruskog og hogstflater (Svensson et al. 2010). Til tross for at hekking ikke er påvist, tilsier observasjonsmengden i hekketida at arten trolig hekker fåtallig i kommunen.

Nøtteskrike *Garrulus glandarius* (Hxxx)

Hekker i ulike skogstyper, og finnes i både løv- og barskog selv om den er mer sjelden i ren fjellbjørkeskog (Løfaldli 1994a). For det meste standfugl som kan sees hele året. Oppsøker gjerne fôringsplasser om vinteren, spesielt dersom fôringsplassen tilbyr nøtter. Regnes som en vanlig hekkefugl i kommunen.

Lavskrike *Perisoreus infaustus* (Hxx)

Hekker i barskog, og foretrekker tettvokst, eldre skog med innsalg av skjeggglav (Svensson et al. 2010). Standfugl som sees hele året i barskogene sørøst i kommunen. Regnes som en mindre vanlig hekkefugl i kommunen.

Skjære *Pica pica* (Hxxx)

Hekker hovedsakelig ved og i bebyggelse og tett på menneskelig aktivitet (Svensson et al. 2010). Standfugl som sees hele året, gjerne i sentrumsområder og på gårdsbruk. Regnes som en vanlig hekkefugl i kommunen.

Nøttekråke *Nucifraga caryocatactes* (T1)

Tre funn. To individer ble sett ved Flatsjøen 14. oktober 2017, mens ett individ sett på Tuv 4. september 2018. Høsten 1995 var det en stor invasjon i Norge av underarten sibirnøttekråke *N. c. macrorhynchos*, og det ble sett flokker på godt over 20 individer tilnærmet daglig i Hemsedal. For at dette ikke skal gi et feilaktig bilde av artens forekomst i Hemsedal regnes invasjonen som ett funn.

Kaie *Corvus monedula* (T3)

Observeres årlig i mindre antall, hovedsakelig under vårtrekket i april eller høsttrekket fra primo august til ultimo oktober. Funnene er hovedsakelig gjort langs Joleimsmyra.

Kornkråke *Corvus frugilegus* (T2)

Observeres sporadisk, men ikke årlig. Funnene er hovedsakelig gjort i perioden primo januar-ultimo mai.

Kråke *Corvus cornix* (Hxxx)

Hekker i åpen skog, gjerne i tilknytning til kulturlandskapet og ofte tett på mennesker selv om den også kan hekke i fjellbjørkeskogen langt fra menneskelig virkesomhet. Den holder seg derimot borte fra store, sammenhengende barskoger (Tømmeraas 1994). Territorielle fugler holder trolig stand hele vinteren, mens ungfuglene i større grad streifer/trekker ut. Kråker har blitt ringmerket på Søre Finset i lang tid, men fra 2015 startet et prosjekt hvor kråkene

påmonteres en fargering i tillegg til en stårling. Dette prosjektet har gitt flere avlesninger av levende kråker, blant annet fra Bergen, Haugesund og Stavanger. Kråka regnes som en vanlig hekkefugl i kommunen.

Fargemerket kråke. Fra og med 2015 har ringmerkede kråker også blitt påsatt en hvit fargering med fire svarte tegn. Alle fargeringene starter på "A", og koden leses nedenfra og opp. Dette individet bærer koden "A069". Foto: Bent Fjeldheim.

Ravn *Corvus corax* (Hxxx)

Hekker i skoger og fjelltrakter, men reiret plasseres hovedsakelig på klippehyller i bergvegger (Svensson et al. 2010). Standfugl som sees hele året. Regnes som en vanlig hekkefugl i kommunen.

Stær *Sturnus vulgaris* (Hxx)

Hekker hovedsakelig i områder tilknyttet kulturlandskapet, mer sparsomt i naturskog (Svensson et al. 2010). Reiret plasseres i hulrom, og gjerne i fugleholker. Ankommer typisk ultimo mars. Var tidligere en tallrik hekkefugl i Hemsedal, men bestanden har gått kraftig tilbake og stæren hekker nå kun spredt i kommunen.

Stær. Foto: Olav Huso.

Gråspurv *Passer domesticus* (H*/T3)

Hekker i nærhet av mennesker hvor reiret gjerne legges under takstein, ventiler og lignende hulrom (Svensson et al. 2010). Standfugl som kan sees hele vinteren, spesielt på gårdsbruk eller sentrumsnære områder. Var tidligere en vanlig hekkefugl i Hemsedal, men forsvant nesten helt på slutten av 90-tallet. I senere tid har gråspurven kun blitt observert sporadisk, og det kan gå år mellom hver gang observasjon. Riktignok er gråspurven svært stasjonær når den først har etablert seg (Bjordal 1994), og det er ikke utenkelig gråspurven fortsatt holder stand ved enkelte gårdsbruk i Hemsedal.

Pilfink *Passer montanus* (Hxx)

Hekker dels i skogsområder, men som regel i nærheten av kulturlandskap og menneskelig bosetting. Hekker i hulrom, og kan benytte seg av fugleholker (Svensson et al. 2010). For det meste standfugl som kan sees hele året, aller helst i nærheten av hekkeplassen. Den er relativt stasjonær, og holder stand ved forskjellige gårdsbruk og sentrumsnære områder i Hemsedal. Arten regnes som en mindre vanlig hekkefugl i kommunen.

Bokfink *Fringilla coelebs* (Hxxx)

Hekker i de fleste typer skog, men er mindre tallrik i høyereliggende furuskog og i fjellbjørkeskogen (Reitan 1994). Ankommer Hemsedal typisk ultimo mars og regnes som en svært tallrik hekkefugl.

Bjørkefink *Fringilla montifringilla* (Hxxx)

Hekker i barskogbeltet og i fjellbjørkeskogen. Foretrekker noe åpen skog, og i barskogen gjerne med innslag av løvtrær (Svensson et al. 2010). Ankommer Hemsedal typisk medio april og regnes som en svært tallrik hekkefugl i kommunen.

Grønnfink *Carduelis chloris* (Hxxx)

Hekker i skogkanter, skogholt, på einermark og i buskterreng (Svensson et al. 2010). Streifer mye rundt i vinterhalvåret og dukker gjerne opp på fôringsplassen. Regnes som en vanlig hekkefugl i kommunen.

Stillits *Carduelis darduelis* (T3)

Sees sporadisk, og funnmassen har økt de siste årene hvor den er observert årlig siden 2016. Bestanden i Norge har økt i antall og utbredelse den senere tid (Shimmings & Øien 2015), noe som trolig forklarer den økte funnmassen i Hemsedal. Observasjonene er for det meste gjort i vinterhalvåret, og gjerne knyttet fôringsplasser.

Grønnsisik *Spinus spinus* (Hxxx)

Hekker i bar- og blandingsskoger, men foretrekker høystammet granskog med tilgang på or eller bjørk (Svensson et al. 2010). Streifer en del utenfor hekkesesongen og kan påtreffes vinterstid, især på fôringsplasser. Ellers ankommer arten Hemsedal typisk primo april og regnes som en svært tallrik hekkefugl.

Tornirisk *Carduelis cannabina* (T1)

Tre funn. Ett individ ble sett ved Storeskardvatnet 25. juni-4. juli 2009, og ett individ ble observert på Sygardslåtta 5. april 2017. I tillegg ble to individer sett på Sygardslåtta 1. august 2017. Arten hekker blant annet i kulturlandskap med einerkratt og busker, og funnet fra 2009 ble gjort i et område med passende hekkehabitat. Til tross for at denne observasjonen dreide seg om en syngende hann, ble det ikke gjort ytterligere indikasjoner på hekking den sommeren.

Bergirisk *Carduelis flavirostris* (h/T4)

Over tregrensa hekker bergirisen helst i bratte fjellvegger (Svensson et al. 2010). Arten er antatt hekkende ut fra antall observasjoner i hekketida i passende hekkehabitat, og antall observasjoner er trolig underrepresentert da arten i flukt fort blir tatt for å være gråsisik om den ikke er lydytrende. Sees årlig i varierende antall, og ankommer Hemsedal typisk ultimo april.

Gråsisik *Acanthis flammea* (Hxxx)

I Hemsedal hekker gråsisiken hovedsakelig i fjellbjørkeskogen ned til øvre deler av barskogbeltet, og opp til vierbeltet. Kan også finnes i barskogholt og i løvkratt i åpent terreng (Svensson et al. 2010). Kan sees hele året da de streifer mye rundt vinterstid. Enkelte år opptrer de svært tallrik, mens de andre år knapt er å se. Arten regnes som en svært tallrik hekkefugl i kommunen.

Brunsisik *Acanthis cabaret* (h/T5)

Hekker i de samme områdene som gråsisiken, men er mer knyttet til lavlandet. Noen konkrete hekkefunn av brunsisik foreligger ikke, men det er ikke utenkelig at også denne har hekket i Hemsedal. Arten observeres årlig i varierende antall, og i likhet med gråsisiken kan de påtreffes vinterstid da de streifer mye rundt utenfor hekkesesongen. Tidligere var brunsisik regnet som en underart av gråsisik, men per 31.12.2019 er den definert som en egen art.

Polarsisik *Acanthis hornemanni* (T2)

Observers sporadisk, men ikke årvisst. I likhet med brunsisik kan også polarsisik være krevende å skille fra gråsisiken, og de fleste funnene fra Hemsedal er gjort i forbindelse med ringmerking. Ettersom den er vanskelig å skille fra gråsisik er den trolig underrapportert i Hemsedal.

Båndkorsnebb *Loxia leucoptera* (T1)

Ett funn hvor ett hunn-individ ble ringmerket i Hydalen 22. juli 2017. Individet hadde rugefleck, men hvor den eventuelt hekket er uvisst.

Grankorsnebb *Loxia curvirostra* (Hxx)

Hekker i gran- eller i blandingsskog med rikt innslag av gran. Kan også i blant bygge reir i furu (Tombre 1994). Antall fugler fluktuerer mye avhengig av granas frøsetting. I år med mye granfrø kan store flokker sees hele vinteren, og trolig hekker det da et stort antall fugler. I år med lite granfrø kan de være tilnærmet fraværende. Riktignok sees det fugler hvert år, og den regnes som en mindre vanlig hekkefugl i Hemsedal.

Båndkorsnebb hunn ringmerket i Hydalen. Foto: Bent Fjeldheim.

Furukorsnebb *Loxia pytyopsittacus* (h/T1)

Tre funn. Ett individ ble sett ved Eikredammen 3. mai 2015, og et par ble sett ved Sygardslåtta 23. mars 2017. Ett individ ble også sett ved Eikrestølane 4. oktober 2019. Arten er trolig arten svært underrapportert i Hemsedal. Den er krevende å skille fra grankorsnebb, og ettersom grankorsnebb er en mer vanlig art i kommunen blir fort flokker av korsnebb til grankorsnebb uten at man har studert individene. Med tanke på de sammenhengende furuskogene sørøst i kommunen er det sannsynlig at arten hekker fåtallig i Hemsedal, i alle fall i år med god frøsetting hos bartrærne.

Rosenfink *Carpodacus erythrinus* (T2)

Observeres sporadisk, men ikke årviss. Sees hovedsakelig under vårtrekket ultimo mai til primo juni, eller under høsttrekket fra ultimo juli til ultimo august. Kan riktignok forekomme sent på året, og det med det seneste funnet i Hemsedal er 25. september.

Konglebit *Pinicola enucleator* (T1)

Observeres sporadisk, men ikke årviss. Enkelte år invaderer konglebiten Norge, og i slike år kan man se store mengder konglebit næringssøkende på for eksempel rognebær og einebær. For å gi et mest mulig riktig bilde av forekomststatusen i Hemsedal behandles de ulike invasjonsårene som ett funn. Høst og vinter 2017/18 var et invasjonår hvor konglebiten kunne observeres i flokker på opptil 50 individer, hovedsakelig øst i kommunen. Høsten 2019 har også vært preget av en stor invasjon av konglebit, og flokker av arten har blitt sett svært hyppig. I tillegg foreligger det et funn av ett individ drept av predator ved Hemsedal skisenter 3. januar 1990.

Dompap *Pyrrhula pyrrhula* (Hxxx)

Hekker i bar- og blandingsskog (Svensson et al. 2010). For det meste standfugl som gjerne oppsøker fôringsbrettet om vinteren. Regnes som en vanlig hekkefugl i kommunen.

Dompap hann. Foto: Kristin Devor.

Kjernebiter *Coccothraustes coccothraustes* (T3)

Observers sporadisk, og funnmassen har økt den senere tid. Kjernebiteren har i Norge økt i bestandsstørrelse og utbredelse (Shimmings & Øien 2015), noe som trolig forklarer den økte funnmassen i Hemsedal. De fleste av funnene er gjort om våren i april eller om høsten i september til oktober, gjerne som besøkende ved fôringsbrettet.

Kjernebiteren blir stadig oftere observert i Hemsedal. Her i selskap med bokfink, bjørkefink, grønnfink og dompap. Foto: Kristin Devor.

Lappspurv *Calcarius lapponicus* (T2)

Observeres sporadisk. De fleste funnene er under vårtrekket medio april til ultimo mai, selv om det også foreligger funn både i juni og juli. Arten var trolig langt mer tallrik tidligere, hvor både Langfjæran & Rygh (1977) og Sollien (1982) hadde flere observasjoner av arten. Sollien (1982) antydte også at arten muligens kunne hekke i kommunen. Arten har riktignok gått kraftig tilbake i hele Fennoskandia (Kålås et al. 2014; Lehikoinen et al. 2014), noe som trolig forklarer hvorfor det er så få observasjoner de siste tiårene. Siste rapportert lappspurv i Hemsedal var 13. april 2017, og det var det første funnet siden 25. mai 1995!

Snøspurv *Plectrophenax nivalis* (h/T3)

Hekker hovedsakelig i høyalpint miljø, samt på åpen, treløs fjellhei og tundra (Svensson et al. 2010). Sees årlig i større eller mindre grupper, hovedsakelig under vårtrekket medio mars til ultimo april. Det foreligger også en del funn av individer i hekketida i passende hekkehabitat, og det er antatt at arten hekker fåtallig i kommunen.

Gulspurv *Emberiza citrinella* (Hxxx)

Hekker i kulturlandskapet, buskmark, skogbryn, skogholt og ved hogstflater (Svensson et al. 2010). Selv om den i milde vintre kan overvintre, trekker den for det meste ut av Hemsedal og returnerer typisk ultimo mars. Regnes som en vanlig hekkefugl i kommunen.

Vierspurv *Emberiza rustica* (T1)

To funn. Ett individ ble observert ved Mørerkvam 12-13. Juni 1977 (Langfjæran & Rygh 1977), og ett individ ble observert ved Strongeskaret 17. juni 2009.

Dvergspurv *Emberiza pusilla* (T1)

Ett funn. Ett individ ble ringmerket på Søre Finset 9. oktober 1987.

Sivspurv *Emberiza schoeniclus* (Hxxx)

Hekker hovedsakelig i bjørkebeltet og opp til vierregionen i fjellet, gjerne i områder med fuktig grunn selv om den også finnes der det er relativt tørt (Svensson et al. 2010). Ankommer Hemsedal typisk medio april og regnes som en svært tallrik hekkefugl.

Svarthodespurv *Emberiza melanocephala* (T1)

Ett funn. Ett individ ble sett i stølsområdet under Skogshorn 27. juni og 4. juli 1978.

Referanser

- Bekken, J. 1994a. Dvergspett *Dendrocopos minor* s. 308. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Bekken, J. 1994b. Svartspett *Dryocopus martius* s. 302. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Bjordal, H. 1994. Gråspurv *Passer domesticus* s. 456. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Breiehagen, T. 1976. Faunistisk rapport fra Buskerud. *Sterna*, 15(3), s. 159-168.
- Breiehagen, T. & Furuseth, P. 2019. Kartlegging av horndykker (*Podiceps auritus*) i Buskerud 2017-2018 og en vurdering av bestandsutviklingen. *Buskskvetten*, 35, s. 1-12.
- Cramp, S., Simmons, K. E. L., Gillmor, R., Hollom, P. A. D., Hudson, R., Nicholson, E. M., Ogilvie, M. A., Olney, P. J. S., Roselaar, C. S., Voous, K. H., Wallace, D. I. M. & Wattel, J. 1980. *Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. Vol II: Hawks to Bustards*, s. 265-277.
- Crick, H. Q. P. 2004. The impact of climate change on birds. *Ibis*, 146, s. 48-56.
- Fiske, P. 1994a. Heilo *Pluvialis apricaria* s. 176. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Fiske, P. 1994b. Myrsnipe *Calidris alpina* s. 186. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Fjeldheim, B. 1993. Fuglefaunaen i Hemsedal. *Intern rapport, NOF Hemsedal lokallag*.
- Furuseth, L. E. & Furuseth, P. 2016. Jaktfalk i Buskerud. Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2015. *Buskskvetten*, 32, s. 35-50.
- Goodenough, A. E. & Hart, A. G. 2013. Correlates of vulnerability to climate-induced distribution changes in European avifauna: habitat, migration and endemism. *Climate Change*, 118: 659. <https://doi.org/10.1007/s10584-012-0688-x>.
- Gunnarsen, T. 2019. Vandrefalk i Buskerud 2017-18. Utbredelse og hekkestatus. *Buskskvetten*, 35, 14 s.
- Hanssen-Bauer, I., Drange, H., Førland, E. J., Roald, L. A., Børsheim, K. Y., Hisdal, H., Lawrance, D., Nesje, A., Sandven, S., Sorteberg, A., Sundby, S., Vasskog, K. &

- Ådlandsvik, B. 2009. Klima i Norge 2100. Bakgrunnsmateriale til NOU Klimatilpasning. Norsk klimasenter, september 2009, Oslo.
- Hanssen, S. A., Frivoll, V., Strann, K.-B. & Heggås, J. 2017. Overvåkning av hekkende horndykker i Troms 2016. *NINA Kortrapport 60*. 18 s.
- Heggøy, O. & Øien, I. J. 2014. Vipa går en usikker framtid i møte. *Vår fuglefaune*, 37, s. 114-127.
- Henriksen, S. & Hilmo, O. 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge.
- Hogstad, O. 1994. Bøksanger *Phylloscopus sibilatrix* s. 398. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Jelstad, T. E. 2017. Kongeørn i Buskerud. Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2015 og 2016. *Buskskvetten*, 33, 14 s.
- Kålås, J. A., Husby, M., Nilsen, E. B. & Vang, R. 2014. Bestandsvariasjoner for terrestriske fugler i Norge 1996-2013. *NOF - Rapport 4-2014*. 36 s.
- Langfjæran, D. & Rygh, O. 1977. Vassdrag i Hemseda (Objekt nr. 14). Befaring foretatt 8-14. juni 1977. *Stensil*, 19 s.
- Lehikoinen, A., Brotons, L., Calladine, J., Campedelli, T., Escandell, V., Flousek, J., Grueneberg, C., Haas, F., Harris, S., Herrando, S., Husby, M., Jiguet, F., Kålås, J. A., Lindström, Å., Lorrillière, R., Molina, B., Pladevall, C., Calvi, G., Sattler, T., Schmid, H., Sirkiä, P. M., Teufelbauer, N. & Trautmann, S. 2019. Declining population trends of European mountain birds. *Global Change Biology*, 25, 577-588.
- Lehikoinen, A., Green, M., Husby, M., Kålås, J. A. & Lindström, Å. 2014. Common montane birds are declining in northern Europe. *Journal of Avian Biology*, 45, 3-14.
- Lifjeld, J. T. 1994. Gråfluesnapper *Muscicapa striata* s. 406. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Lindal, M. 1983. Fuglefaunaen i Hemsdal. *Upublisert artsliste*.
- López, A., Rør, J. E., Nordsteien, O. & Heggøy, O. 2019. Overvåkning av trekkfugler i Sør-Norge 2018. Resultater fra standardisert ringmerking og trekkteellinger ved Jomfruland og Lista. *NOF Rapport 2019-1*. 24 s.
- Lorentsen, S.-H. & Andersen, O. 2018. Skarvens biologi, utbredelse og historisk utvikling i Innlandet. Storskarven i Innlandet. I: Andersen, O. (red.): *Rapport fra seminar, 10-11. oktober 2018*. NINA Rapport 1562. Norsk institutt for naturforskning.

- Løfaldli, L. 1994a. Nøtteskrike *Garrulus glandarius* s. 438. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Løfaldli, L. 1994b. Strandsnipe *Actitis hypoleucos* s. 218. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Mehlum, F. 1994. Rødstrupe *Erithacus rubecula* s. 348. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Moksnes, A. 1994a. Gjøk *Cuculus canorus* s. 268. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Moksnes, A. 1994b. Sandlo *Charadrius hiaticula* s. 172. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Myklebust, M. 2013. *Tidenes forekomst av gulbrynsanger!* [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.birdlife.no/fuglekunnskap/nyheter/?id=1207> [Hentet: 09.12.2019].
- Paulsen, B. E. 1994. Gulerle *Motacilla flava* s. 334. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Reitan, O. 1994. Bokfink *Fringilla coelebs* s. 460. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Shimmings, P. & Øien, I. J. 2015. Bestandsestimer for norske hekkefugler. *NOF-rapport 2015-2*. 268 s.
- Sollien, A. 1982. Fugl og pattedyr i Hemsedal. *Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer*. Rapport 33. Universitetet i Oslo.
- Stenberg, I. 1994a. Grønnspett *Picus viridis* s. 300. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Stenberg, I. 1994b. Gråspett *Picus canus* s. 298. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Stueflotten, S. 2018. Sjeldne fugler i Buskerud 2017. Rapport fra den lokale rapport- og sjeldenhetskomiteen (LRSK) i Buskerud. *Buskskvetten*, 34. 34 s.
- Stueflotten, S. 2019. Sjeldne fugler i Buskerud 2018. Rapport fra den lokale rapport- og sjeldenhetskomiteen (LRSK) i Buskerud. *Buskskvetten*, 35. 36 s.

- Stueflotten, S., Andersen, T., Bye, F. N., Jelstad, T. E. & Klunderud, P. Ø. 2012. Sluttrapport fiskeørnprosjektet i Buskerud 2007-2011. *Buskskvetten*, 28, 48 s.
- Svensson, L., Mullarney, K. & Zetterström, D. 2010. *Gyldendals store fugleguide- Europas og middelhavsområdets fugler i felt.*, 3. rev. utg. Norsk utgave ved: Ree, V. (red.), Sandvik, J. & Syvertsen, P. O.: Gyldendal Fakta, Oslo.
- Sæther, S. A. 1994. Skogsnipe *Tringa ochropus* s. 214. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Tombre, I. 1994. Grankorsnebb *Loxia curvirostra* s. 480. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Tømmeraas, P. J. 1994. Kråke *Corvus cornix* s. 450. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Øien, I. J., Aarvak, T. & Reinsborg, T. 2008. Horndykkeren i Norge - truet art på frammarsj? *Vår Fuglefauna*, 31, 21-27.
- Ålbu, T. 1994. Låvesvale *Hirundo rustica* s. 322. I: Gjershaug, J. O., Thingstad P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.